

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 17 01 03 014 5

CE
35
G75

Grosberg, Menasseh
Moteh Menasheh

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

ספר

מטה מנשה

בו ידובר מעניני קדוש החדש ע"פ הראיה, וע"פ החשבון,
ומסמיכת חכמים גם בזמנה"ה לקדש ע"פ הראיה, וגם מעניני
קדוש לבנה ויו"ט שני של גליות

הכל ע"פ החקירה ובינה בספרים, כיד ה' הטובה עלי

מאתי

מנשה גראסבערג

מטרעסטונא

מחבר ס' "אלפי מנשה" וס' "רגל מנשה" והגהות על ס' השלמה
בן הר"ר יחזקאל יונה נ"י בן הרב הנאון הגביר ר' יצחק ליב מ"ב
מחבר ספר "שי למורא" על מס' בכורות.

ברלין, תרנ"ד.

בדפוס צבי הירש ברי יצחק איטצקאווסקי.

CE

35

G75

מכתב מהגאון ר' יהונתן עלישנ ערג אב"ד דק"ק
וואלקאוויסק שליט א.א.

לכבוד הרב ונו' ר' מנשה גראסבערג נ"י בעהמ"ח ס' "אלפי
מנשה" וס' "דגל מנשה" מטרעסמונא.

ב"ה. נסתפק "ברגל מנשה" אי אבר הנושר מחי צריך
קבורה. ולא זכר דברי השו"י המובא ב...תחי תשובה יו"ד
שפסק דא"צ וה"ר לזה, אך באמת הוא ממ' מפורשת בב"ק
דפ"ה דא"צ דכסיפא ל"י מילתא (לקטוע ידו) למשקל משרו
למשדייה לכלבים יעו"ש (אך כעת אין ספרי אתי וכמדומה
לי שלפ"מ שכתב שם כיש"ש פי' חדש בזה נדחה ראייה זו).
נסתפק "באלפי מנשה" פ' קדושים, אי מנעלים בכלל
מלבוש יש לה"ר לפע"ד דמנעלים ל"ה בכלל מלבוש שהרי
שיעור פרנסת הלבשה הוא חמשים זוז כמתני' דכתובות
דס"ז והרי הם בלא מנעלים, שהרי כך שנינו בכתובות ס"ד
ונותן לה כפה לראשה וחגור למתני' ומנעלים כו' וכלים
של חמושים זוז כו' הרי דמנעלים הוי חוץ ממלבושים.
(הנותב בנחיצה טרוד בשמחתי —).

יהונתן עלישבערג.

מכתב מהגאון ר' עזריאל הילדעסהיימער אב"ד
דק"ק ברלין שליט"א.

בעזה"י ה' י"א מנחם אב תרנ"ב לפ"ק.

שיל"ת. מנחם ציון ובונה ירושלים ישמחהו בכפלים
ויראנו בנחמות ציון וירושלם ה"ה הרב וכו' מוה"ר מנשה
נראסבערג נ"י.

אחדש"ה. ע"ד מה דברק לי בחרוש אמ"ו ז"ל למס'
ר"ה כ"א, הנה בקושיא זו כבר קדמוהו בעל שו"ת מקום
שמואל במסכת תענית שם בשער התירוצים, (ופשיטא
דאמ"ו ז"ל לא ראה אותו ואולי בעקד ספרים שלו לא הי'
מדלא הביאו) ותירוצו בפשיטות דודאי רבא בילדותו לא
שלחו לי' שלמא וגם בפעם א' לא ראה סימן בזה וצם ב'
ימים בילדותו וגם דרבא החמיר בדבר כמו בשאר שני יו"ט
של גליות, ובאמת נהגי איזהו אמוראים בידוע לנו לצום
תרי יומין כדאיתא בחלה פ"א ה"א בר אבוי שמואל בר רב
יצחק חש על גרמיה וצם תרין יומין איפסק כרוכיה ודמך
ובפ"ק דר"ה ה"ד אמר ריב"ל אנא עריב לאילן דאולין
לנמורין דלית חד מניהון מיית מי אול תמן חשין לצומא
רבא תרין יומין אמר לון רב חסדא למה אתם מכניסין
עצמכם למספק' הוה חוקה שאין ב"ד מתעצלין בו ואח"כ
הביא הא דפ"ק דחלה, ומה שהביא בשם הירושלמי פ"ג
ה"ט דערובין מי גרם לי להיות נוטרה על הכרמים וכו' לא

הבנתי דבריו דגברא אנברא קרמית ומה לרבא ר' חייא בשם
ר' יוחנן עם רבא דהקושיא היא רק לרבא לשיטתו, ובאמת
תירוצו כהוגן, ואין משגיחין בכת קול, ורבא חייש לספיקא
דיומא, ובכתובות ס"ג לא מצאתי מה שציין*.)
ואסיים באמירת חיים וכו' ושלום.

ידידו הק' עזריאל הילדעסהיימער.

(* ועיין בפנים הספר אות כ"ז.)

מכתב מהגאון ר' רפאל שפירא אב"ד דק"ק
באברויסק נ"י.

בעזה"י ב"ך מרחשון תרנ"ב.

ירום ונשא כבוד ידידינו הרב החריף ובקי המפורסם
מ' מנשה גראסבערג נ"י, שלום לו.

הנה זה כבר הגיעני ספר "פשטים ופרושים" אשר
הוציא לאור, והיה לי לנחת, וזה קודם החג הגיעני מכתב
כבודו ומחמת הטרדה הנחתיו באיזה מקום ועתה מצאתיו
ונוכרתי להשיב אל כבודו, מה שהקשה על המג"א סימן
תקפ"ו סק"ג מסוכה דף כ"ג בפיל קשור כו' אינה קושיא
דעיקר מצות סוכה היינו הסכך ולא הדפנות ומה"ט כל
הפסולים לסכך בשרים לדפנות ומש"ה בשר לדפנות אפילו
בהמה טמאה דאין זה עיקר הסוכה, ומה שהקשה על
הרי"ף שהיה תוקע בר"ה שחל להיות בשבת ואמאי לא
התקין כן בלולב ובמגילה, תמהני שלא הזכיר מתוס' ר"ה
ד' כ"ט ד"ה אבל ובסוכה ד' מ"ד ד"ה איוהו.

רפאל שפירא.

הנה, כאשר נודע ענין קדוש החדש שהיה ע"פ הראיה, והענין הגדול רחב ידים הוה הנה הוא מלא בכל המקומות בתלמוד שהיה מתנהג בכל דור ע"פ ביד ועדים, ואשר עליהם סמכו כל בית ישראל לשמור את זמן כל המועדים במועדם וזמנם, ושכולם היו ע"פ קדוש הראיה מדי חדש בחדשו. ואתנה אל לבי לחקור ולהשקיף בעינא פקחא על מה זה נשתנו הענינים האלה העומדים ברומו של עולם באחרית הדורות האלה מחתימת התלמוד ואילך, ואחרי בינתי בספרים רבים אשר יחקרו בענינים האלה, מצאתי דעות הפוכות משני גאוני הקדמונים הלא המה, רבינו סעדיי גאון והגאון רבינו חננאל שסוברים שכל עיקר קדוש החודש שנתקן לקדשו ע"פ הראיה לא היה רק לבטל דעת הצרוקים והביתוסים שערערו בזה על גוף ועצם החשבון, וחלקו על החכמים לומר שהחשבון איננו מדוקדק לאמתו ואשר ע"כ הראום לדעת שכן הוא באמת ע"י חרוש הלבנה בעדי ראייה, אבל עיקר המצוה הוא רק החשבון עצמו המקובל לנו ממרע"ה מסיני ושעל פיו אנו נוהגים תמיד גם היום, וע"כ הנה חלקי אמרה נפשי לרדת אל עומק הענין הרב הזה, ולברר ע"פ התלמוד והמדרשים ולשקול בפלס את דברי הקרושים האלה, אם צדקו יחדיו, ומצאתי און לי לחבר ע"ז מחברת הקטנה הזאת, ואמליץ בזה מליצת בעל העשרה מאמרות לרבינו מנחם עזריה מפאנו שכתב בפתח ספרו בחלק הששי מאמר די צבאות בזה"ל: אמר המחבר אם אמת מארץ תצמח ואני שפלתי

מארץ הנה ממני בודאי תצמת, והלילה לא באתי להחליט
להלכה למעשה ולומר קבלו דעתי רק לעורר נפשי ונפשות
אנשים כערכי לשית לבם גם הם בענין הנורא הזה ויפקחו
עיניהם לדרת אל עומק הענין ולחקור בו, וחכיתי להי כי
דברי יעלו לרצון לפני ד', וזה החלי בעזרת צורי וגואלי.

א) הנה אחרי ההשקפה האמיתית ראינו כי מצוה
הראשונה שנצטוו ישראל הוא לקדש חרשים ולעבר שנים
וכמו שכתוב החדש הזה לכם והיא מצוה אחת מתרי"ג
מצות ונס היא מצוה גדולה שבסבתה יעשו ישראל
כל מועדי השם בזמנם וכמעט רובי המצות שבתורה
תלויים בזה המצוה ולא מילתא זוטרתא היא, כי אין לך
מצוה עשה בכל התורה כולה גדולה ממנה כי בה תלוי
כל קביעות המועדים וחמץ בפסח ואיסור אכילה ביום
הכפורים, והנה משה רבינו לא פירש לנו בתורה איך
נקבע השנים והחדשים כמו שארי המצות כגון ננעי המצורע
וכרוטה והניה דבר המועדים שבל ישראל חייבים לשמרה
בכל זמן ויש חיוב כרת על אכילת חמץ בפסח ועל אכילה
ביוהכ"פ, ולא ידענו אם נסמך על הראיה או על החשבון
ואם בא הכתוב לחייב שיהיו מקדשים ע"פ הראיה היה
לו לפרש על איזה מקום מיוחד בהארץ תהיה הראיה כי
הלא תשתנה קשת המראה בכל מקום כפי המעלות ברוחב
הארץ ואם הוא ע"פ החשבון היה לו לפרש ענינו —
וצריך לדעת איך היה אוסף מנין השנה והחדשים אצל
העברים קודם מ"ת ואיזה דרך באו עד השטה אשר הם
מחזיקים בה כעת. ולפי הנראה משמע ע"פ דעת אברכנאל

בפרשת בא שישראל במצרים היו נוהגים בחדשי המצריים או חדשי כשדיים שהיו או עם אברהם באור כשדים וחדשי המצריים וחדשי כשדיים משונים זה מזה בחדשי השנה.

(ב) ודע דבכל הכ"ד שעות של המעל"ע, הנה כל שעה ושעה מהם שכאן יום, הוא ע"פ כל הארץ במקום אחר הוא ערב, וז"ש ויהי ערב ויהי בוקר. אבל בטבור הארץ דהיינו ירושלים וא"י שהיא הנקודה האמצעית שממנה מתחילין לחשוב את היום הנה מהראוי היה שכירו שלם יקדשו את החדש, והפ"י בר"ה ד' כ"ג כתב זה לי ימים רבים חפשתי ולא מצאתי מבואר בש"ס דירושלם היא באמצע א"י אלא באמצע טבור העולם כראיתא בסנהדרין עכ"ל, ובתנחומא קדושים דירושלם באמצעיתא של א"י ועיי' רש"י סוטה ד' מ"ה, והתוי"ט סנהדרין פ"ד מ"ג וז"ל פירש"י בית המקדש באמצע של עולם ע"כ ושררך הוא הטבור וכמו שהטבור אינו ממש באמצע כן גם בה"מ אינו ממש באמצע אבל על צד הקירוב הוא כדעת אנשי מחקרי הארץ עכ"ל. ובכורות פ"א אמרו ליה מציעותי דעלמא היכא זקפה לאצבעתיה אמר להו הכא, אמרו ליה מי יימר אמר אייתו אשלי ומשחו ע"כ. וקשה לי אמאי לא אמר להו שבה"מ הוא באמצע של עולם, ונראה לי ליישב הדא שלא רצה לנלות את החשיבות של מקום המקדש*), ועוד

(* וכמו שכתב הבחיי פ' ראה טעם למה נתעלם מקום הבית המקדש בתורה כי אם כתיב אל המקום אשר יבחר ה' לפי שאם ידעו האומות קדושת זה המקום כי שם התפלה מקובלת היתה מתרבה המריבה בין האומות ורצו כל אחד להחזיק בה. ואלו ידעו

שנם על מקום המקדש עצמו לא היה יכול להראותו במופת חוץ שהוא באמצע של עולם, ועי' תוי"ט מנחות פ"י משנה ה'. והיום שמחשבין ע"פ החשבון אנו מחשבין אותו עפ"י קביעות הירח בירושלם וא"י. והא דאנו עושין שני ימים טובים אע"פ שאנו בקיאין בקביעא דירחא משום דמכל מקום חשו שמא לא נהיה לפעמים בקיאים בקביעא דירחא אבל אם אנו היינו היום מקדשין ע"פ הראיה שוב לא היו צריכין לעשות שני ימים טובים אפילו בר"ה כמו שהיה בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה שלא היו עושין שני ימים טובים גם בר"ה*).

ג) וראיתי בספר אחד כמדומה לי שנקרא מאמר מרדכי דבר אחד אשר לפי הנראה הוא דבר חכמה וזה הוא שבסדר אמור כתיב זכרון תרועה ובסדר פנחס כתיב יום תרועה ופריך הגמרא ומשני כאן בחול כאן בשבת, וקשה כי ימי החול הא הם ששה ושבת הוא יום אחד בלבד ויותר מצוי שיחול ראש השנה בימי החול מביום השבת והיה לו לכתוב כאן בסדר אמור יום תרועה ובסדר פנחס זכרון תרועה, וי"ל שהתחכמה התורה לכתוב קודם זכרון ואחר כך יום תרועה לרמוז שרק בדרך הזה אפשר שיחול ראש השנה דהיינו ביום שבת וביום ראשון ולא ביום ששי וביום שבת כי לא אד"ו ראש ע"כ. אבל קשה לי לדבריו והלא בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה היה אפשר

הכנענים כי ישראל ירשו את הארץ ויקריבו קרבנותיהם במקום הזה היו משחיתים אותו בכל מה שהיו יכולים וגם השבטים היו מריבים זה עם זה כל אחד היה מבקש שיהיה בחלקו.
* דלא מצינו בכל התורה שני ימים טובים רצופים רק יום אחד.

שיחול ראש השנה אפילו בימי אד"ן. אבל נכון לפרש כן לפי דעת רס"ג שהיו הוששין לימי אד"ן בריה אף בזמן המקדש כי לפי דעתו היו מקדשין לעולם ע"פ החשבון ולא ע"פ הראיה ועיי לקמן אות י'.

ד) וקידוש הראיה היה אף לאחר חורבן הבית ואינו תלוי במקדש כלל כדתנן בפ' בתרא דר"ה משהרב בה"מ התקין ריב"ז שיהיו מקבלין עדות החדש כל היום, וגם בימי התנאים האחרונים כדאמרינן בפ' אם אינן מכירין דאמר ליה רבי לרבי הייא זיל לעין טב וקדשה וגם בימי האמוראים כל זמן שהיו סמוכין בארץ בדאיתא בשלהי פ"ק דרבי הייא בר אבא שהיה תלמידו של רבי יוחנן כדאיקלע לההוא אתרא דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי לעברי חד יומא הוא ואבו בר נגרי וגם אחרי כן נהגו כן כמו שנזכר שם ובמקומות אחרים שכל זמן שהיו סמוכין בא"י היו צריכין החדשים להתקדש על פי ב"ד מומחין וכדתניא בנדרים פ' נערה מועדי ה' צריכין קדוש ב"ד ואין שבת בראשית צריכה קדוש ב"ד, מועדי ה' צריכין מומחין ואין פרשת נדרים צריכה מומחין אלא אפילו בשלשה הדיוטות סני רק שבזמן בית המקדש היו העדים שראו את החדש מחללין את השבת בכל החדשים כדי שיבאו למקום הועד להעיד בפני ב"ד מפני קרבן של ראש חדש כמו שהוכיחו מדכתיב אשר תקראו אותם במועדם אבל לאחר החורבן שאין שם קרבן אין העדים מחללין את השבת אלא על ניסן ועל תשרי בלבד מפני תקנת המועדות כדתנן בפ"ק על שני החדשים מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי שבהן שלוחין יוצאין לסוריא

ובהן מתקנין את המועדות ובזמן שבית המקדש קיים מהללין על כלם מפני תקנת קרבן ר"ל קרבן מוסף ר"ח הרוחה שבת וכן שנינו שם על ששה חדשים השלוחים יוצאין על ניסן מפני הפסח ועל אב מפני התענית ועל אלול מפני ר"ה ועל תשרי מפני תקנת המועדות ועל כסלו מפני הנוכה ועל אדר מפני פורים וכשבית המקדש קיים יוצאין אף על אייר מפני פסח קטן אבל בשאר החדשים לא היה להם דבר שהיו צריכים להודיעם לגולה וגם בחדש סיון מפני שבועות לא היו צריכין להודיעם כיון שכבר ידעו יום הפסח הנה הג' השבועות ידוע ליום חמשים לעומר ומכל מקום לעולם צריכין לקדש החדשים ע"פ הראיה כל זמן שיש סמוכין משום דמצות עשה היא לקדש חדשים בדרך זו דוקא כדכתיב החדש הזה לכם ראש חדשים ובאה הקבלה שהראה הקב"ה למשה לבנה בהרושה ואמר לו כזה ראה וקדש ומצוה זו נוהגת בין בזמן בית המקדש בין לאחר החרבן כל זמן שיש סמוכין בארץ* ולפיכך באירוסיון צריכין לקדש על פי הראיה ולא מפני הג' שבועות שהרי לא תלאו הכתוב בחדש סיון אלא בנויך יום לעומר וכיון שידעו זמן חדש ניסן ממילא

* (ובס' זהר הרקיע מבעל התשב"ץ אות נ"ד וז"ל והיום שאין לנו מומחין וסמוכין עד משה רבינו ע"ה אנו סומכין על חשבון העיבור בין בקידוש החדש בין בעיבור השנה על ר' הלל בנו של ר' יהודה נשיאה בנו של ר"ג בנו של ר"י הנשיא הוא רבינו הקדוש והיה בימי אביו ורבא ולפי שראה שנתכטלה הסמיכה ומפני בטול הסמיכה היו מתכטלין המועדות כמו שנתכטלו דיני קנסות ע"כ תקן לנו זה החשבון שאנו סומכין עליו בגלות עד שיבא אליהו ז"ל ונחזור לקדושתו על פי הראיה עכ"ל.)

הנה חג השבועות כבר קבוע זמנו רק שמקדשין אותם לקיים מצות עשה וקודם חורבן מהללין את השבת כדי להעיד בו מפני קרבן ראש חדש ולאחר חרבן אין מהללין, ובס' הכרית פי' י"ד בשם שערי השמים כתב כשבטלה הסמיכה בסוף חכמי הגמרא עמדו זקני הדור ההוא והכמיו במסורת שהיה בידם מן הנביאים ומסרו לנו החשבון הזה לקבוע ראשי הרשים והמועדים.

ה) והלבוש בס"י תכ"ז כתב שבזמן הקדמונים שהיו בקיאיין בזאת החכמה לא קדשוהו ולא עשו ר"ח עד שבאו עדים שראו את הלבנה וגם דווקא בירושלם שהיא באמצע ישוב העולם וגם הוא מקום הבי"ד הקבוע מן התורה והיו מצוויין לקדשה ע"פ הראיה מפני שנאמר החדש הזה לכם וגומר וארז"ל כזה ראה וקדש, ועתה בעונותינו שנתמעטה חכמת חכמינו ונלינו מארצנו לא נסמוך עוד על ראיית עדים אלא על החשבון שהעמיקו בחכמתם וגם אותו החשבון לא מסרו לנו בדיוק ובעיון דק ומסרו הקב"ה ביד חכמינו ז"ל לקבוע ר"ח ומועדים לפי חכמתם ורוח בינתם שכן כתוב בתורה אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם וכתוב אתם בלא וי"ו ודרשינן אשר תקראו אתם כלומר אמר הקב"ה כל מה שתקראו לפי חכמתכם הרני מסכים על ידיכם, והנה מדברי הלבוש הנ"ל משמע שהסיבה שבטלו היום קידוש החדש ע"פ הראיה הוא מטעם שנתבטלה הסמיכה כשמחויב להיות רק ע"פ ב"ד סמוכים וכן כתב הרמב"ם בס' המצות וגם הרשב"א ז"ל בסוכה דף מ"ג וגם מפני שחכמת הראיה נשתכחה וצריך לזה חכמה נרולה.

ו) אבל בתשובת רבינו יוסף אבן מינאש ס"י קמ"ו כתב וז"ל: שאלה, ולאיוה סיבה בטלה היום עדות החדש וכבר מצאנו במקומות רבים מהמשנה והתלמוד שעדות החדש היתה אחר החורבן מהם היו מה שאמרו משהרב בהמ"ק התקין ריב"ז שיהיו מקבלין עדות החדש כל היום ואמרו בתלמוד רב אדא ורב שלמאן תרוויהן מבי כלוחית קאמרי מתקנת ריב"ז כיצה אסורה כו' כל אלו הם ראיות שאחר בית שני היתה ג"כ קבלת עדות החדש לפי שר' יוחנן ב"ז היה בזמן בית שני ומה הוא הדבר שבטלה אחר זה, ואם הסיבה משום דירעינן בקביעא דירהא מאיוה טעם לא נקדש על פי הראיה ואם נאמר שהקדוש ע"פ הראיה הוא נאמר דוקא בפני הבית שהמאמרים הנזכרים שהם מורים על עדות החדש היו בלא קידוש יורנו רבנו. תשובה, ומה שהוויב בזמן הזה שאין מצטרפים לעשות קדוש על הראיה הוא משום דירעינן בקביעא דירחא לא הוצרכו לקדשו בב"ד הגדול שכבר קדשוהו שמים עכ"ל. והנה הרב אבן מינאש דלא הש לחכמים סמוכים הוא מפני שסובר שגם בזה"ז יכולים לעשות ב"ד סמוכים בהסכם חכמי א"י כרעת הרמב"ם ז"ל.

ז) והחינוך במצוה ת"ה כתב וז"ל ומה שאמרו ז"ל שיו"ט של ר"ה שחל בשבת אין תוקעין בו שופר גזירה שמא יטלנו ישראל אחר ויזליכנו ד' אמות ברשות הרבים ויבא לידי איסור סקילה ודבר זה לא גזרו אותו חכמים במקום שיש שם ב"ד שהוא גדול בחכמה ודוקא שתוקעין אותו שם בישיבת הב"ד והרמב"ם ז"ל כתב שצריך להיות הב"ד סמוך בא"י ושיהיה ב"ד מעולה מאותן שיקדשו את

החדש ואני שמעתי שהרב ר' יצחק אלפסי ז"ל היה תוקע שופר בישיבתו בשבת עכ"ל, והרב מינאש היה רבו של הרמב"ם ותלמיד אלפסי ז"ל ומשמע דכלם סברי שגם בזה"ז יכולים לעשות ב"ד סמוכים ובזמן האלפסי היו הב"ד סמוכים מדהיה תוקע שופר בישיבתו בשבת ומפורש כחב הרי"ף במס' סנהדרין פ"ק שיש לנו כח להסמיך בזה"ז, ומה שכתב הר"י מינאש משום דידעינן בקביעא דירחא לא הוצרכו לקדשו בב"ד הגדול שכבר קדשוהו שמים, לא זכיתי להבין דבריו כי כשנאמר שמפני שידעינן עתה בקביעא דירחא לא נצרך לקדשו משום שכבר קדשוהו שמים, א"כ הלא גם בימי קדם כשקדשו ע"פ הראיה היו בקיאים בקביעא דירחא ולא אמרו שכבר קדשוהו שמים. והנה הרמב"ם ז"ל בסה"מ כתב דכמו שבטלו הקרבנות עתה בהעדר בהמ"ק כן בטלה מצות ראייה מטעם העדר רבנים סמוכים, הנה לדעתו שנוכל לעשות סמוכים בכל זמן, או עכ"פ לכשיבא משיח הנה תשוב בוודאי מצות ראייה למקומה כאשר יעשה הוא סמוכים בלי כל ספק, אבל לדעת הר"י מינאש שהטעם הוא משום דידעינן בקדו"ר א"כ נפלה מצות ראייה בבירא ולא תשוב עוד לעולם.

(ה) והנה מה שכתב הלבוש מה שבטל עתה קידוש החדש על פי הראיה הוא מטעם מפני שאין בקיאים עתה בחכמת הראיה כמקדם, הנה זאת לא נמצא בש"ס ומדרשים, וגם לא מצינו בשום מצוה מתרי"ג מצות שתבטל היום מטעם חסרון ידיעה ומה ננרעה מצוה זו משארי מצות כשגם הם צריכים חכמה יתירה כמו מצות שהיטה ותפילין וסוכה וכדומה שבתורה לא נכתבה רק ברמזיה ובמעט

מלים וכמעט בתיבה אחת והלכות מרובות כוללות בה ובכל זאת אנו מקיימין כל מצוה ומצוה כתיקונה וכפי קבלת רבותינו ז"ל וכן אנו יכולין לקיים גם מצוה זו כפי שלמדו חכמינו ז"ל והלא בספרתם שמוה לרבבות, ומה נאמנו דברי החכם שאמר הלא טוב עללות התלמוד מבציר הפילוסופיא והכמת היונית, שכל מצוה ומצוה מתרייג מצות יש בה חכמה גדולה בכלל ובפרט לכל יודעי חן וגם ע"פ דרך הפשט ואיך אנו יכולין לבטל מצות קידוש החדש ע"פ הראיה שהיא מצוה מדאורייתא מטעם דלא בקיאיין בהכמת הראיה, וגם מצוה זו לא בשמים היא ולבני אדם נתנה ולא למלאכי השרת.

ט) והתוי"ט בר"ה פ"ב מ"ז כתב וז"ל א"כ נמצא שע"פ החשבון היו סומכין ומה היו צריכין לעדים לא קשיא דכתיב החדש הזה לכם ובאה הקבלה שהראה לו הקב"ה דמות הלבנה וא"ל כזה ראה וקדש ונמצא שהיו צריכין לשניהם שעל כל פנים יהיו עדי ראיה ושהחשבון יסכים עמהם ועוד בה שלישיה שצריך שיאמרו מקודש ע"כ, שאין אנו סומכין אלא על שניהם כאחד הראייה והחשבון כדין העדות דכתיב ע"פ שנים עדים עד שיעירו שניהם כאחד לפיכך כשידעו בהשבון שהוא נראה ולא באו עדים להעיד שראוהו אין קובעין אותו אבל אם ידעו בחשבון שאינו נראה ובאו עדים והעידו שנראה אפשר שיהיו עדי שקר לפיכך אין סומכין על דבריהם ואפשר שלא יהיו עדי שקר אלא שנזדמנה להם דמות לבנה מן העבים וגם לא נסמוך על דבריהם ועכ"פ א"א בלא שניהם כאחד ובסילוק אחד מהם תסתלק הקביעה. והנה גם בזמן

שהיו מקדשין ע"פ הראיה היו בקיאין בהשבוננו המסור לנו עתה בדיננו, וא"כ לדעת הר"י מינאש שעתה כשבקיאין בקדי"ר אין אנו צריכין לקדש ע"פ עדות החדש מטעם שכבר קדשוהו שמים כנ"ל בס"י ו', הנה כבר כתבתי שלא זכיתי להבין דבריו הקרושים כרכתבתי באות ז', ומבקש אני מאת הקוראים אולי ימצאו פשר דבר הסתום הזה וכאשר ינלו אזני הנה תארנה עיני בזה והיה זה כל תנחומותי ובפרט הנני מחלה את פני החכם הגרול . . . שליט"א כאשר רבה חכמת אלקים בקרבנו ויודע להלוך נגד חכמי הדור בכמו אלה שיעיר נא אזני לשמוע כלמורים ואדע כי הפליא חסרו עמדי בזה.

(1) והגאון רבינו סעדיה ז"ל כתב והובא בספר העבור לרבינו אברהם בר חייה הנשיא ובספר יסוד עולם פרק ו' מרבינו יצחק הישראלי תלמיד הרא"ש ז"ל כי מעולם ואפילו כשהיה בהמ"ק קיים וכן משחרב ואילך לא קידשו כ"ד ראשי חדשים ולא קבעו המועדים לישראל ע"פ ראית הלבנה החדשה ולא סמכו עליה כלל בשום זמן מהזמנים שעברו אלא לעולם משנתנה תורה וגם כל ימי בית ראשון ושני וזמן הגליות לא היו קובעים ראשי חדשים והמועדים אלא ע"פ חשבון המתוקן הזה המסור בדינו מקדמונינו ז"ל כל זה היה קבוע מהר סיני ונמסר בקבלה איש מפי איש ממרע"ה שנמסרו לו בע"פ מפי הגבורה וכמו שנמסר לו שם שיעור הסוכה והלכותיה כשנאמר לו בסכות תשבו וכן גם פרשיות של תפילין והלכותיה כשנאמר לו והיה לאות על ירכה וככה כשנאמר לו החדש הזה לכם נמסר לו מדות זמן החדש כ"ט י"ב

תשציג חלקים ועיבור השנים וכל הלכות העיבור. כללא דמילתא שלפי סברת הנאון הוא נמסר למרע"ה בע"פ וכן דעת רבינו חננאל הובא ברבינו בחיי פ' בא והבהיי מסכים לדבריו ועי' בעקידה פ' בא, גם דעת הרמב"ם שהחשבון הוא הלמ"מ, והרמב"ן בס' המצות כתב שהוא מיסוד הנשיא רבי הלל אבל כלם סוברים שעיקר מצות קידוש החדש הוא לקדש ע"פ הראיה, לבד רס"ג ור"ח, ובתשובת הרשב"א כ"י כלל סי' י"ח כתב דהחשבון הוא הלמ"מ כדברי הרמב"ם, ואפילו בזמן הראיה היו מדרקקים שיהא מכוון לחשבון ועי' מ"ש מהר"ם ן' אדרת הובא במ"ה בה' קידוש החדש ועי' בתשב"ץ ח"א סי' ק"ד. והרשב"א בתשובה כ"י הנוכח סיים וז"ל וקבלה בידינו שהסדר הזה תקנו הלל בן בנו של רבינו הקדוש אבל לא ידעתי שום מקור לדבר הזה עכ"ל. וכן החינוך סדר בא כתב כדעת הרמב"ן, והר"ן בהלכות פרק השולח גבי פרוזבול ובהידושי סנהדרין ד' י"א והרשב"ץ בתשובה ח"א סי' קל"ה וסי' קל"ו כלם כתבו כהרמב"ן דהחשבון הזה תקנו הלל, והר"ן כתב שהוא קבלה מפי הנאונים, ובפסיקתא זוטרתא פ' בא כתב שהחשבון שאנו מחשכין היום הוא מסור לנו מאדם ועד נח ונח מסרו לשם ושם ליעקב אבינו ויעקב אבינו לקחת וקחת לעמרם ועד היום הזה הוא מסור לחכמי ישראל לקדש בו הדשים. והנה אדם הראשון קדש החדש בחלת שעה מ' מעת שנוצר כדמצינו בתוס' ר"ה ה' ע"א בד"ה לתקופות כ"א וז"ל שם וה"ה כל שאר המצות אפילו לקדש החדש ומסתמא קדשה באותה שעה עכ"ל וכן בפרקי דר"א הגדול נמצא מפורש

שקידשה או באותה שעה ובסדר הדורות ויוחסין נמצא ג"כ מזה, ולפי הנראה משמע ע"פ דעת הפסיקתא והפרקי דר"א שהחשבון שאנו מחשבין היום הוא מסור לנו מאדם הראשון עד קהת וקהת לעמרם שהיה במצרים, אי"כ בודאי היה חשבון זה אצל העברים קודם מ"ת, ולא כן דעת אברבנאל בפרשת בא אלא שישראל במצרים היו נוהגים בחדשי המצריים או חדשי כשדיים שהיו אז עם אברהם באור כשדים כמו שכתבתי באות א', ומהפסיקתא הג"ל בטח היו ישראל נוהגים במצרים כהחשבון המקובל בידם מאדם כחשבונינו, ולא כמנין השנה והחדשים כמו הכשדיים או המצריים.

יא) והנה לדעת הנאון ר"ס ז"ל לא היו ב"ד בזמן הראשון נזקקים לראיה רק כדי לגלות הדבר ולהראות איך הוא ואשר כל הענין מהראיה מעיד על אמיתת החשבון הנכון המתוקן הזה המסור בידינו מהם ואמר כי בני דורו ובית דינו של אנטיגנוס איש סוכו התקינו ראית הלבנה בחירושה בר"ח כדי לבטל דברי צדוק ובייתוס שהיו טוענין בהם על החכמים במדת זמן החודש וכן כתב הבחיי פ' בא בשם ר"ח, וכל הלכות שנאמרו בחז"ל בענין זה לא נאמרו אלא ע"פ גזומא כדי לפלפל את התלמידים עד שידעו איך היה לו הדין להיותנו נוהגים בהם אלו היו נמצאות יע"ש בספר העיבור לר' אברהם בר הייא הנשיא ובספר יסוד עולם, ולדעתו היו חוששין לימי אדיו בראש השנה ולימי בדיו בפסח ועל יוה"כ שלא יחול בימי אגיו או בימי בדה"ז ולא שכל אחד מימי השבוע יהיה אז כשר לקביעת בו המועדים אבל הרב ר' יצחק

בר' ברוך ז"ל בטל כל טענות הגאון וגם היס"ע רחה
דבריו יע"ש.

יב) ובעל המאור בר"ה כתב שהחשבון מסור בידינו
מימי הילל שהנהיג ע"פ החשבון וע"פ הראיה מדוחק
הנלות שלא היו העדים מצויין ללכת להעיד לפני ב"ד
ולא השלוחים לצאת לכל המקומות להודיע יום קרוש
ב"ד מפני שבוש דרכים אבל בדורות הראשונים שהיו
מקדשין ע"פ הראיה לא היינו נוהגים לזהר בסוד הזה
שאנו נוהגים בו עתה אלא שישמכו עליו בשעת הדחק
כמו שמנהגנו עתה לסמוך עליו וני"מ לאכחושי סהדי כי
מחשבון המולד אתה יכול לדעת שעת הראיה ולכך נקרא
סוד שהיה להם כדבר מוצנע לעת הצורך ולשעת הדחק*
וכל חכם ומבין בחשבון יכול הוא להוציא חשבון זה
מחשבון זה. ועי' בביאור המפרש לקה"ה להרמב"ם שכתב
ולכך הוא בצינעה שלא ידקדקו בה המכשפים לעשות
דבר רע בכשפיהם בעת התקופה. וענין כשפים אם הוא
משום סכנה עי' בש"ע סי' ג' ובסי' שיי"ב וצ"ע. והפסיקתא
הגיל כתב שבומן שהיו ישראל שרויין על אדמתם היו
מקדשין את ההרש ע"פ ראיית העדים וכשגלו ואין לנו
ב"ד קבוע להקור ולדרוש וכדי שלא ישראל עושין ב'
ימים טובים בשינוי זה מזה האב היום והבן מחר ואחיו

(* ועיין בס' העבור לר' אברהם בר חייא הנשיא צד 94 וז"ל
וראיתי בספר אחד מספרי הקדמונים שאומר שאלתי רבותי מפני
מה אמרו תקופת ר' אדא בצנעה ואמרו לי מפני שכל מה שיהיה
בעולם מרעב ושובע ומות וחיים תלוי במולד ובתקופה וחששו חכמים
שמה יעמוד אדם שאינו הגון ויחריב את העולם ואני נוטה בכל לבי אל
הדבר הזה ויודע שהוא דבר ברור ע"כ. וכ"כ הראב"ע בס' העבור.

למחרתו עמדו ישראל על תקנת סוד העיבור שהיו מחשבין מאדם עד היום וגם בזמן שמקדשין ע"פ הראיה אם היה זמן מעונן ולא נראית הלכנה גם לעשרה ימים מקדשין ע"פ החשבון ולכך נאמרו שתי פעמים בהפסוק, לכם, לכם, לכם לראייה לקדש ואם לא, לכם סוד העיבור. והיוצא לנו מרברי כלם שהחשבון היה רק לעת הצורך והרחק אבל עיקר המצוה הוא הראיה חוץ מדעת ר"ם ור"ח. יג) והנה לדעת ר"ם ור"ה שמצות קדוש החדש הוא ע"פ חשבון א"כ גם היום אנו מקיימין המצוה כתיקונה ואף שאין מצוה זו אלא בכמוכין לפי שבא בפירוש החדש הזה לכם גדולים וסמוכין כמותכם כי למשה ואהרן נאמר ועוד דרשו הרבר מדסמך לו דברו אל כל עדת בני כלומר שיהא להם לאותן שיקדשו החדש רשות מכל ישראל כלומר חכמים גדולים שבישראל כגון ב"ד הגדול אבל בלא סמוכים אין רשות לשום אדם שבישראל לקבוע חדשים ולעבר שנים א"כ היאך אנו עושין היום שאין לנו חכמים סמוכים ע"ז כתב החינוך שכך קבלנו מרי הלל הנשיא בנו של ר' יהודה הנשיא שהיה גדול בדורו ונסמך בארץ והוא החכם שתיקן לנו חשבון העיבור והוא קידש חדשים ועיבר שנים העתידים לבא עד שיבא אליהו ועל זה אנו סומכים היום. ואע"פ שאין מקדשין מועדות ור"ה אלא במועדש שאני הכא דהוי שעת הרחק ועי' ברשב"א סוכה ד' מ"ג ועוד אני עתיד לכתוב מזה בס"ד. ולדעת ר"ם ור"ה שהחשבון הוא הלמ"מ וזה עיקר המצוה א"כ קשה היאך אנו עושין היום שאין לנו חכמים סמוכים ואין אנו יכולין לתרץ שאנו סומכים על משה ואהרן שמשה ואהרן לא

תיקנו לנו חשבון העיבור אלא שהיא הלכה מפי הקב"ה כשאר מצות התורה א"כ היום שאין לנו סמוכין היאך אנו מחשבין הרשים, אבל לדעת הסוברים שהחשבון הוא מתיקון ר' הלל שפיר י"ל שעליו אנו סומכים. גם לדעת הרמב"ם וסיעתו שסוברים בזה שהחשבון הלמ"מ נראה לי לומר לפי שסברי שעיקר המצוה הוא לקדש ע"פ הראיה והחשבון הוא רק לעת הדחק. ואפשר שהחשבון אין צריך סמוכים אבל לדעת ר"ם ור"ח קשה לי שכשהחשבון הוא עיקר המצוה א"כ גם היום שאין לנו סמוכים היאך מחשבין בחשבון זה.

יד) ונראה לי לומר לדעת ר"ם ור"ח דסברי שגם היום אנו יכולין לסמוך רבנים בדיעות כל חכמי א"י וכדעת הרמב"ם בה' סנהדרין פ"ד ה"א, ובפירוש המשניות במס' סנהדרין פ"א וכמו שהזכרתי באות ה' שגם בזמן הר"ף היו רבנים סמוכים, וא"כ אפשר לומר שסוברים ע"פ אמת שלהחשבון צריך רבנים סמוכים לפי שעיקר המצוה הוא החשבון וא"כ לפי זה אם אנו נחויק דעת ר"ם ור"ח הרי אין אנו מקימים המצוה כתיקונה בהעדר רבנים סמוכים ולפ"ז הנה היום צריך להפש ולדרוש אחר רבנים סמוכים וצריך להשתדל ולעשות רבנים סמוכים כפי הסמיכות הידועה מדעת הרמב"ם בהסכם כל חכמי א"י. ולא ידעתי איך היתה הסמיכה בזמן הר"ף וכדומה. ויותר נראה לי לומר שגם לדעת ר"ם ור"ח שסוברים שעיקר המצוה הוא החשבון הוה מה שמקובל לנו ממשה מסיני, גם לדעתם שאח"ז תיקן לנו ר' הלל הנשיא א"כ לפי זה שפיר י"ל שגם לדעת ר"ם ור"ח אנו סומכים על ר' הלל שהוא תיקן לנו

החשבון הזה המסור בדינו ממש רבינו, עד זמן שיבא אליהו ועל זה אנו סומכים היום, וקודש את החדשים בפעם אחר, אע"פ שאין מקדשין אלא במועדם משום דהוא עת הדחק.

מז) והנה דעת רובי הראשונים היא, משנתנה תורה וכל זמן בית הא' והב' וגם איזה זמן אחרי החורבן היו קובעים ע"פ הראיה ולא היו או חוששין לימי אד"ו בר"ה ולימי בד"ו בפסח וכמו דמשמע מכל הני המשניות בתלמוד שאמרו הל' יהכ"פ להיות בערב שבת שעיר יהכ"פ נאכל למוצאי שבת והבבליים אוכלין אותן חי וכו' וא"כ לא תעקר מצוה מהמצות האמורות בתורה כמו דחשש ר"ס. והא"ע פ' אמור כתב וז"ל ומה שאמר הגאון כי על חשבון העיבור היו נסמכים איננו אמת כי במשנה גם בתלמוד ישנם ראיות שהיה פסח בבד"ו גם שני מעשיות שם עכ"ל ועי' בס' יס"ע הטענות בין ר"ס ובין הרב ר' יצחק בר' ברוך. ומה שאמרו ר"ס ור"ח כי בני דורו של אנטיגנוס התקינו ראיית הלכנה בחידושה בר"ה כדי לבטל דברי צדוק ובייתוס, לא יתכן, כי איך יעלה על הדעת כי על אופן כזה יתקינו רז"ל שיהללו ישראל את השבת לצאת לעדות החודש אלא שהאמת בזה הוא, שמדין תורה הוא לקדש את החודש ע"פ הראיה.

מז) והנה מצינו ראיות מש"ס ומדרשים שהמצוה הוא לקדש ע"פ הראיה, במנחות דף כ"ט ע"א החדש הזה כזה ראה וקדש ובר"ה י"א ע"ב על שני חדשים מחללין את השבת מטעם שמצוה לקדש ע"פ הראיה, ובירושלמי סנהדרין פ' סורר ומורה ה"ב א"ר יוחנן לווין בריבית לחבורת

מצוה ולקידוש החדש, פירש לסעודת קידוש החדש, ובא"ר בה' ר"ח כתב בשם כל בו שהיו עושים סעודה לעדי הלבנה בזמן שהיה בהמ"ק קיים כשהיו מקדשים ע"פ הראיה, והא דכתב בזמן שהיה בהמ"ק קיים לא דק לפי שקידוש ההודש ע"פ הראיה אין תלוי כלל לזמן המקדש בדכתבתי באות ד' יע"ש, ובירושלמי פסחים פ"ק ר' ירמיה בעי בתי כנסיות ובתי מדרשות מהו שיהיו צריכין בדיקה מה צריכין ליה שכן מכניסים שם בעבריות ובראשי חדשים, פירש לקידוש חדשים ולעבר שנים ושם בפרק סורר ר' יוחנן הוה עייל לבי כנישתא בצפרא ומלקט פירורין ואכיל להן ואמר יהא חלקי עם מאן דמקדש ריש ירחא הבא*.)
 ובמד"ר פ' בראשית פ"ו אמרו לא נבראה הלבנה אלא לקדש ראשי חדשים, ובילקוט שמעוני פ' בא כתב וז"ל ר' חייא בשם ר' יוחנן נתעטף הקב"ה בטלית מצוויצת והעמיד למשה מכאן ולאחר מכן וקרא למיכאל ולגבריאל ועשה אותם כשלוהי החדש וא"ל כיצר ראיתם את הלבנה לפני החמה או לאחר החמה לצפונה או לדרומה כמה היה נוטה וכמה היה רהב א"ל כסדר הזה יהו בני מקדשין את החדש למטה ע"י זקן וע"י עדים וע"י טלית מצוויצת ע"כ. מכל אלו משמע ברור שהמצוה הוא לקדש ע"פ הראיה וכן דעת הקליר ביוצר לפרשת החדש.
 יז) ומה שאנו מברכין ר"ח בבהכ"נ מי שעשה נסים לאבותינו כו' ר"ח פלוני ביום פלוני אין זה קידוש אלא

(* ונראה לי לפי מה דכתב התשב"ץ בסימן תכ"ב מן רבינו שמשון בר צדוק ז"ל בהגהות שם שאין קרוי סעודת מצוה כי אם בעבור החדש או בעבור השנה שאין בה שום שמחה כלל אבל

הכרזה בעלמא שתקנו רבותינו להכריז בצבור בלשון ברכה שידעו מתי יהא ר"ח ויוהרו בכל הלכות החודש בן כתב בס' יראים ובס' האור זרוע הלכות ר"ח* ואין הפירוש שאנו מקדשין אותו לר"ח אבל סומכין אנו על דעת הלל הנשיא שהיה סמוך בא"י ואשר קידש לכל השנים כלם עד שיבא גואל הצרק מטעם הגלות אשר עיניו ראו וכן

בחופה ובברית מילה ששם שמחה עליהם אסור לאכל לאכול יע"ש לכן מלקט הפירודין ואכיל שזה עיקר סעודת מצוה ולכך חביבה הו' עליו. * ועי' מג"א הר"ח שכתב שכשמכריזין החדש צריך מעומד דומיא דקידוש החדש היה מעומד. וקשה לי הא לא מצינו שקידוש החדש היה מעומד, רק במצות ספירת העומר ועוד לדעת היראים אינו זה דוגמת קידוש החדש. ונראה לי ראייה להמ"א לפי מה דאיתא בילקוט שמעוני פ' בא כמ"ש באות מ"ז והעמיד למשה מכאן ולאחר מכן וא"ל כסדר הזה וכו' א"כ משמע דקידוש החדש המצוה להיות מעומד. ואגב אעיר מה שכתב המ"א בה' חו"מ שאסור לכתוב ולחשב חשבונות של תקופות העיבור. וקשה לי הא חידושי תורה מותר משום שהוא דבר האבוד וחשבון תקופות היא מ"ע כותרי"ג מצות א"כ אמאי לא? וי"ל שחשבון תקופות לא שייך שהוא דבר האבוד שהוא חשבון ידוע. ולא דמי לחידושי תורה. ובס' שבולי הלקט טעם כשמכריזין את החדש אומרים מי שעשה נסים וכו' חברים כל ישראל ונאמר אמן מה שייכות החברים כל ישראל לברכת החדש אלא משום דהא דמכריזין את החדש שאנו עושין זכר למקדש שהיו מקדשין החדש בב"ד שבירושלם על פי הראייה ומשום שבשבת אסיפת כל העם בכהכ"ג מודיעין אותם שבשבוע הזה חל ראש חדש ואי"ה כשנהיה נגאלים ונחזור לירושלם ויהיו כל ישראל חברים אזי יהיו מקדשין ג"כ ע"פ הראייה וזאת תהיה דוקא כשהיו כל ישראל חברים ביחד ולא כן בזמן בית שני שהרבה מהם היו בכבל והיו מחשבין על פי חשבון הקביעות ועוד מודיעין אותם שהגאולה א"א שתהי' אלא בזמן שיהיו כל ישראל לאגודה אחת כמו חברים כי לא חרב בית שני אלא מפני שנאת חנם ע"כ.

עיבר לכל השנים כלם על פי הסדר אשר סדר בנללינו
אמנם בומן המקדש קדשו הסנהדרין החדש בירושלם ולכן
גם עתה זכר למקדש מחשבינן החשבון לפי דעת הלל
הנשיא וכפי שהוא בירושלם אבל ח"ו לא יעלה על דעתינו
לעבר שנים או לקדש חדשים בח"ל ובן פירש הרמב"ם
בפ"א ה"ה מהלכות קדוה"ה וז"ל אין מחשבין וקובעין חדשים
ומעברים שנים אלא בא"י שנאמר כי מציון תצא תורה
ודבר ה' מירושלם אם לא שהניה בא"י כמותו וכו' ואם
עבר וקבע ועיבר לא עשה כלום עב"ל.

יח) ובירושלמי סנהדרין פ"ה ה"ג וז"ל א"ר יסא כנון
אנא דמן יומיו לא צלית מוספא מן דלא ידע אימת ירחא
ע"כ. מכאן סמך גדול על מה שכותבין שנכון לידע המולד
עריה וכן כתב שם בנליון הירושלמי בהגהות ריש"נ*.)
ובשלטי הנבורים על הרב אלפסי בריש פ"ק דר"ה אשר
מביא לשון ריא"ז וז"ל וכן כל החדשים כולן אין קובעין
ר"ה למנות ממנו ימי החדש קודם הירוש הלבנה וכך אנו
נוהגין בזמן הזה שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים
מלמד שהראה הקב"ה למשה הלבנה בהרושה ואמר לו
כזה ראה וקדש וע"כ נקרא חדש ע"פ חרוש הלבנה עב"ל
ואפשר שמזה הטעם נמי צריך לידע המולד מפני שאין

(* בפרקי דרבי אליעזר פ' נ"א והובא בסדרי טהרות מהגאון
החסיד ר' גרשון ענאך ז"ל דף ע"ב וז"ל וכן בראשי חדשים היו
ישראל עומדים שם ורואים את הדלתות נפתחים מאליהם ויודעים
שבאותה שעה נולדה הלבנה ומקדשין את החדש ואח"כ העליונים
שסימן ראש מולד הלבנה לבני ע"כ. א"כ ע"כ מוכח מכאן שלא היו
מקדשין את החדש עד שידעו זמן המולד א"כ גם אנו עושין כן וזה
ראיה גמורה לדעתנו.)

רש"י לקבוע החדש רק אחר חרושה של לבנה, ולדעת ר"ם ור"ח דסברי שעיקר המצוה הוא לקדש ע"פ החשבון לא יקשה עליהם הדרש שדרשו החדש הזה כזה ראה וקדש, שנוכל לפרש שצריך לקדש לאחר חרושה והיינו כזה ראה וראוי או לקדש. ועוד שעל קידוש הלכנה נאמרו כזה ראה וקדש, ולפי הנ"ל בסי' י"ז ניחא לי קצת מה שתמה בס' בנין שלמה מהגאון ר' שלמה הכהן נ"י מווילנא שכשמכריז את החדש היה ראוי לנו לומר ראש החדש הראשון הוא הודש ניסן יהיה ביום פלוני ופלוני דהא אנו עושין זה דוגמת קידוש החדש ולדעת הרמב"ן בפ' בא מצוה מה"ז לספור כל החדשים אחר ניסן שהוא זכר ליציאת מצרים וכן דעת העיקרים מאמר ג' פט"ז וכן האברבנאל שכלם הסכימו לדעת הרמב"ן, ולדעת הגאון רש"ה הנ"ל הוא עיקר המצוה בקידוש החדש יע"ש אבל לפי דברי הא"ז והיראים הנ"ל שאין זה קידוש רק הכרזא בעלמא ניחא מה שאין אנו מזכירין את החדש הראשון כמ"ש בתורה כ"א בשמותם הידועים לנו עתה מבל עם ועם, והוא עוד לאות שוה שאנו מזכירין ר"ח פלוני שאין פירושו שאנו מקדשין אותו לר"ה ח"ו ולכך אין אנו מזכירין כמ"ש בתורה אלא בשמותם הידועים לנו.

יח) והנה מצינו בתורה שלש מצות שצריכים ראייה היינו קידוש החדש מצות ראייה ברנל וגם ראיית ציצית ע"פ דעת הסמ"ק שמ"ע היא להסתכל בציצית ולקיים מצות ראייה כמ"ש וראיתם אותו ובכל הני הנה ראינו שהנשים פטורות מהם. ויפה אמר בזה בעל תורת יוסף פ' בא דלכך אין הנשים מזכירין על חידוש הלבנה אע"ז דמכריזין

גם על מ"ע שהזיג כמו סוכה ולולב לפי שבראיה היא פטורה בכ"מ משום דמצות קידוש הלבנה הוא דומה לקבלת פני השכינה וכמו הראיה שברגל שהיא קבלת פני השכינה ממש ופטורה מראיה משום דכתיב יראה כל וכורך ה"ג פטורה מראיה הזאת שהיא נ"כ בכלל קבלת השכינה בקידוש הלבנה. אבל מ"מ צ"ע דהא גם כל הני הנה אם רצתה לקיימם הרשות בידה כמו בכל מ"ע שהזיג א"כ שוב צריך להבין מדוע לא יברכו הנשים גם על קידוש הלבנה כמו בסוכה ולולב, ועי' מ"א בה' ר"ה ועי' בשו"ת הי"ס סי' ק"ב א"ח שרפואה היא לחולי בקבלת פני הלבנה דהוה כקבלת פני השכינה ועי' רמב"ן ר"פ וירא וז"ל שהיה לו לאברהם במראה השכינה רפוי למחלת המילה כי כן ראויה להיות כדכתיב באור פני מלך היום עכ"ל. וא"כ לפי זה מדוע לא יברכו הנשים ברכת הלבנה, הכי הני נשי לא בעי רפואה? ובסדורי תפלות ישראל כתוב אצל ברכת הלבנה בשם הקדמונים בזה הלשון מי שקידש את הלבנה הנה מיום שקדשה לא ידאג עוד שימות באותו חודש מאותו יום ואילך, וכס' הברית כתב כי יש השמטה שתי תיבות וצריך להיות לא ידאג שימות באותו חודש בידי אדם מאותו יום ואילך ור"ל שהם לסטים מזויינים או שונאים ואויבים הקמים עליו ורוצים להרגו או אם במלחמה ירד וכדומה כי סגולת מצוה זו היא להגין ולהציל מידי אדם שהוא בעל בחירה אך לא ממיתה טבעית כשיבא יומו והערך הנאמן לדברי אלה הוא הנוסח אשר קבעו הקדמונים בעצמם כשם שאני רוקד כנגדך ואיני יכול לננוע בך כך לא יוכלו כל אויבי לננוע כי לרעה תפול עליהם

אימתה ופחד בגדול ורועך ידמו כאבן ומודעת זאת כי פסוק זה שקבעו בכאן הוא נאמר על אלופי אדום אילי מואב וכל יושבי כנען ומובן כי הכוונה הוא על אויב ואורב אדם לא על מלאך המות כי לא תפול עליו אימה ופחד במשלחתו ובמלאכותו. והלואי שעל האדם לא תפול וכבר זכרו הז"ל מעשה ביהודי אחד שניצל מהרוצח שרצה להרגו ונמלט מידו על ידי שקידש הלבנה ואשר באמת הפלא גדול מהמצוה הזאת שתנין ותציל גם מבעל בחירה שהוא קשה יותר מלהנין ולהציל משאר סבות רעות ר"ל. ועכ"פ איך שיהיה יקשה כנ"ל הני נשי האם לא בעי חיי והצלחה? והנה הסומא גם הוא מברך ברכת הלבנה דעיקר הברכה לא על הראיה היא מדברת רק בחידוש הלבנה משא"כ בברכת פוקח עורים שסומא אינו מברך הוא משום דתלוי בפתח עינים, ועי' ש"ע סי' מ"ו ס"ק י"ג, ובראה דרך זכוית ויש עדים בהוי"ן שרואים את הלבנה ממש הנה הוא סומך עליהם ומברך, דבר שמואל סי' רמ"ב, ובפרק היו בודקין אמר אב"י הלכך צ"ל מעומד הרי דברכת הלבנה אף דאינה נהנין אי לאו דמקבל פני שכינה לא הוה בעי מעומד, ובירושלמי כתב דדוקא ברכת הנהנין צ"ל מעומד ועי' ע"ז בב"י סי' ה' וביראים סי' קי"ד*). והנה לפי מאי דקי"ל בספירת העומר שאין אחד יוצא בספירת חבירו משום דכתיב וספרתם לכם שיהא כל אחד סופר לעצמו אפשר דגם בקידוש הלבנה דכתיב בה ובראשי חדשיכם צריך נ"כ שיהיה כל אחד מברך לעצמו ואין אחר יוכל להוציאו

(* ועי' בס' בווי העמודים מחכם ספרדי והוא פירש על סי' יראים, וע"ש מענין ספירת העומר.)

כמו בספירה, והנה עוד נראה לי שאלה אחת בזה שנסתפקתי, דהנה מצינו שלכל מצוה ומצוה יש אב ותולדה ונוכל לומר עפ"י שגם מצות קידוש לבנה היא תולדה למצות קידוש החדש שהאב הוא קידוש החדש ע"פ הראיה בעדים ובכ"ד והתולדה שבו הוא קידוש לבנה שכל ישראל מהוייבים לברך בהידושה ושזאת היא מצוה מדרבנן וכן הוא בכל מצוה ועי' ביראים מרבינו אלעזר ממיץ ז"ל שיחשוב לכל מצוה את האב שהוא מדאוריית' והתולדה שהיא מדרבנן ולפ"ו הנה צ"ע אמאי לא יחשוב גם היראים קידוש לבנה לתולדה אצל האב שלה במצות ר"ח, ושיצא לנו מזה שכמו שהיא פטורה מהאב דהיינו בקידוש החדש ע"פ הראיה שנשים אינו יכולות להיות כ"ד ועדות כמו כן נמי יהיו פטורות מהתולדה שהיא מצות קידוש לבנה, ועוד נראה לי בזה טעם פשוט מפני שמצינו בכ"מ שכל כבודה בת מלך פנימה והמצוה הזאת היא לצאת החוצה ואינה יכולה לקיימה פנימה לכך פטורה ובפרט שהמצוה היא רק בלילה שלא תוכל לצאת מן הבית החוצה, ולפ"ו הנה בבית דרך חלון או דרך זכוכית ויש עדים בחוץ שרואים הלבנה שהיא סומכת עליהם כמ"ש לעיל הנה האשה גם כן מברכת ברכת הלבנה בזה האופן, ועי' בספר ישועות יעקב הלכות ר"ח.

(ב) והנה גם מנוסח התפלה שתיקנו קודם ברכת ר"ח ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ חברים כל ישראל משמע נמי דהכונה בזה היא מה שאנו מתפללין שיקבץ כ"י בדעה אחת לעשות רבנים סמוכים ולקדש החדש ע"פ הראיה כפי דעת הרמב"ם וסיעתו מפני שאנו יכולין גם היום להסמיך רבנים בא"י כהסכם כל חכמי א"י או עי'

ביאת המשיח במהרה בימינו, ועי' תוי"ט סנהדרין פ"א
 ובפירושו המשניות להרמב"ם ותוי"ט מס' מע"ש. כי היום
 בעה"ר הנה בין להרמב"ם ובין לר"ם ור"ח אין אנו מקיימין
 המצוה הזאת כתקונה דלהרמב"ם וסיעתו שעיקר המצוה
 הוא הראיה ולא החשבון א"כ אין אנו מקיימין את המצוה
 כלל וגם לדעת ר"ם ור"ח שעיקר המצוה הוא החשבון
 לבר ולדבריהם אנו מקיימין את המצוה כתיקונה בכל זה
 הנה גם עבירה יש בזה מפני שאנו מחשבין המצוה בלא
 רבנים סמוכים והחשבון גם הוא מוכרח להיות ע"פ רבנים
 סמוכים כמו הראיה וא"כ לפי זה הנה לדעת כולם צריך
 להשתדל היום להסמך רבנים בא"י בהסכם חכמי א"י
 ולקדש החדש כתיקונה ע"פ הראיה כדעת כל הפוסקים
 הראשונים והאחרונים ואפילו לדעת ר"ם ור"ח שאנו מקיימין
 גם היום כתיקונה מ"מ צריך להסמך רבנים כדי שלא
 יהיה מצוה הבאה בעבירה ושע"כ אנו מתפללים גם ע"ז
 כמו שבארנו.

(כא) והנה ר"ה כתב שכל ארבעים שנה שהיו ישראל
 במדבר היה הענן מכסה אותם ביום ועמוד האש לילה ולא
 ראו אז לא השמש ביום ולא הירח בלילה וא"כ יקשה
 איך היו קובעים אז את החדשים ע"פ ראיית הלבנה אלא
 בודאי שעיקר המצוה בכתוב היא רק ע"פ החשבון*.)
 ולדעתי אין ראיה מזה דהא יכולין לשלוח שלוחים מחוץ
 למחנה לראות הלבנה ולקדש ע"פ הראיה, ועוד דמוכרחים

(* עי' תוי"ט תענית פ"ד מ"ח בשם רש"י ד"ה כחמשה וכו'
 שמא טעינו בחשבון החדש וכו' כיון שראו שנתמלא הלבנה במ"ו
 וכו' ידעו שחשבון החדש מכוון יע"ש היטב.)

אנו לומר שגם לפי דעתו הנה שעת הדחק שאני רהא גם בזמן הראיה ביום המעונן או שלא באו העדים היו מחשבין נ"ב ע"פ החשבון כמו שאנו עושין היום וגם בזמן הראיה היה חשבון המולד עיקר וחשבו את המולד מקורם ואה"כ מצות ראיה וכדברי רז"ל ר"ה כ' ע"ב מחשבינן ימי תולדתו למאי נ"מ לאכחושי סהדי ואם אמנם שלא סמכו על החשבון לבר לקבוע החדש על פיו בזמנו עכ"פ הנה נהנו לקבוע גם ביום המעונן וכ"ש אם קרה כן בכמה חדשים רצופים וא"כ אין ראיה שלעולם היה מחשבין ע"פ החשבון דשעת הדחק שאני. והנה כתוב בילקוט ראובני וז"ל שישראל כשהיו במדבר לא היו צריכין לא לאור החמה ביום ולא לאור הלבנה בלילה שנאמר והי הולך לפנים וכו' ועי' בירושלמי עירובין פ"ה ובמדבר מי היה מכויץ להן את הרוחות אמר ר' אחא ארון היה מכויץ להם את הרוחות. וביבמות דף ע"ב ע"א ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא היה יום שלא נשבה בו רוח צפונית בחצי הלילה וכו' קמ"ל דעת רצון מילתא היא ועי' מ"א סי' א' ס"ק ד' ובשמלה הרשה דף ק"ז וכיון שהיו חונין ונוסעין על פי הדבור א"כ גם הקידוש היה יכול להיות על פי הדיבור אע"פ שלא נראית הלבנה אז, וכמו שכתבתי באות ט"ז בשם המדרש שנתעטף הקב"ה בטלית והעמיד למשה ואהרן וכו'. ויכול להיות שכל ארבעים שנה היו מקדשין החדש והמעודים ע"פ הקב"ה על הדרך הזה ולא היה אז צריך לראית הלבנה כלל.

(כב) עוד כתב הר"ח והובא ברבינו בחיי פ' בא ראיה מדברי רוד ליהונתן שאמר הנה חדש מהר ואנכי ישוב

אשב עם המלך ומהיכן היה יודע דוד שמחר הדרש ואולי לא תראה הלבנה ולא יקבעו מחר הדרש לולי שעל פי החשבון היו קובעים. ולרעתי גם מזה אין ראיה לומר שע"פ החשבון היו קובעים ולא ע"פ הראיה דהא אפילו בזמן הראיה לא זזו מהחשבון שהיה להם ע"פ הסוד וכמו שכתבתי באות כ"א שגם אז היה חשבון המולד עיקר וחשבו המולד מקודם ואח"כ קדשו את החדש במצות ראיה וכן כתב השל"ה דף שי"א פ' בא וא"כ ידע דוד שמחר הדרש לפי החשבון כשהחשבון והראיה מסכימים בשוה לחשבון אחר. ועוד אפשר לומר שדוד ויהונתן עצמם ראו את הלבנה בחידושה והבינו שודאי מחר יקבעו ב"ד החדש. ועיי' בס' נטעי נעמנים בליקוטים מפ"י ר"י קרא שאמר בזה"ל ויהי ממחרת החדש השני או אירע להם שעשו שני ימים ר"ח שהעדים לא באו ביום שלשים וקדשוהו ביום שלשים ואחר, ועיי' בפ"י הרמב"ם על מס' ר"ה דפוס פאריש הוצאת ההכס יחיאל בריל, ושני ימים ר"ח הנה גם בזמן הראיה היו עושין ומעם לדבר עיי' בברכי יוסף סימן תכ"ז בשם רבינו ישעיה הראשון ובספר הישר לר"ת סימן תקל"ח ובס' תניא רבתי בה' ר"ח ולא משום ספק היו עושין כן שא"כ כל ר"ח נעשה שני ימים*).

(* וז"ל ר' ישעיה מה ששאלתם למה אנו עושין ר"ח שני ימים דע דלא משום ספק אנו עושין שא"כ כל ר"ח נעשה שני ימים אלא מעם הדבר כך נ"ל כי חרשה של לבנה כ"ט ימים ומחצה ויום שלשים היה ראוי לחלקו חציו לחדש שעבר וחציו לחדש הבא ולא נוכל לחלק היום לחצאין מפני זה תקנו חכמים לעשות החדשים אחד מלא ואחד חסר ואפ"ה הדין היה שביום שלשים נקדש החדש שכיון

כג) והנה כבר כתבתי שבכל מצוה יש אב ותולדה האב הוא עיקר המצוה מה שכתוב בתורה בפירוש והתולדות הם המצות שתקנו חז"ל ויש להם רמו בתורה או ע"פ קבלה מדור דור וגם בקידוש החדש הנה האב הוא המצוה של החדש הוה בעצמה לקדש ע"פ הראיה בכל פרשותיה והתולדה אשר לה הוא קידוש לבנה שתיקנו חז"ל כפי הנוסח אשר ידוע לנו מרבתינו ז"ל ומשמע מנמי סנהדרין שהיו נוהגים לקדש את הלבנה גם בימים אשר היה מקדשין את החדש ע"פ הראיה וכן משמע נמי ממד"ר שמות פ' ט"ז הרואה את הלבנה היאך צריך לברך בזמן שהיו ישראל מקדשין את החדש וכו' וע"ש היטב. ולא כאשר דמיתי בתחלה שתיקנו לנו חז"ל את קידוש הלבנה לזכר בזמן שפסק קידוש החדש ע"פ הראיה ואביו הוא תיקן לנו מפני שהוא היה האחרון בהזמן שבימיו היו מקדשין עוד ע"פ הראיה ובימיו פסקה הראיה כדכתב הרמב"ם בה' קה"ה אלא שקידוש לבנה היה נוהג גם בזמן הראיה והיא תולדה ממצות קידוש החדש ע"פ הראיה והיא מצוה מדרבנן ולדעת ר"ם ור"ה שלעולם לא היו ב"ד

שמקצתו קדש כלו קדש ולמחר בל"א לא נקדש אבל כיון שתקנו חכמים ליתן כל יום ל' לחדש שעבר אנו מקדשין יום ל' ויום ל"א אנו מקדימין ומקדשין יום ל' מפני שהוא זמנו של קידוש שהרי חצי יום הוא ראוי להיות לחדש הבא וצריכין אנו לקדש לחדש הבא והוא זמן הקידוש. ועוד אנו מקדשין למחר להיות מוגין ממנו מיום ל"א ושניהם נקראים ר"ח זה לקדוש וזה למנין וכך היו עושים מימות הנביאים כדכתיב ביום החדש השני ואע"פ שהמולד לא יפול ביום ל' אחר הקביעות שתקנו לנו ב"ד אנו הולכים ולא אחר המולד עכ"ד.

נוקקים לראיה אלא ע"פ החשבון אפשר שרעתם שדרשת חז"ל כמה שאמרו כזה ראה וקדש הוא קידוש הלבנה ולפי זה הנה לפי דעתם הוי קידוש לבנה מצוה שיש לה דמו גם בתורה.

(כד) ועתה הנה נולד לי ספק חדש אם קידוש החדש נוהג בשבת דהיינו אם ב"ד היו מקדשין את החדש ואמרו מקודש בשבת ואע"פ שמצינו בר"ה כ"א ע"ב שאמרו על שני החדשים מחללין את השבת התם איירי בעדים אבל ב"ד עצמם אפשר לומר שלא היו מקדשין את החדש בשבת לפי שדין ומשפט יש לה ואין דנין בשבת, ולפי זה שפיר ניחא מה שאין אנו נוהגים לקדש את הלבנה ביום השבת לפי שקידוש לבנה הוא תולדה למצות קידוש החדש ע"פ הראיה וכמו שאין ב"ד מקדשין את החדש בשבת כן נמי אין מקדשין את הלבנה בשבת. ומה שאנו מברכין ר"ח בביהכ"נ מי שעשה נסים לאבותינו כו' ר"ח פלוני ביום פלוני כבר כתבתי באות י"ו שאין זה קדוש אלא הברוא בעלמא שתקנו רבותינו להכריז בצבור בלשון ברכה שידעו מתי יהא ר"ח ויזהרו בכל הלכות החדש. ועוד אפשר שהוא כדי שלא ילך חוץ לתחום אחר הלבנה או משום שמא לא נראה בעיר או בעיר שאין רובה ישראל ורצה לחדש חוץ לעיר, ועוד טעמים רבים.

(כה) והנה מצינו שבתחלה בעת שישראל היו שרוין על אדמתם היה ראש החדש נכבד מאד בעיני העם עד ששבתו בו ממלאכתם וכל מעבדם כנראה מדברי הנביאים וגם בזמן הגמרא היה ראש החדש נכבד בעיני העם באכילה ושתיה ומלבושים נאים, ועיין במ"ר אמור פ' ל' מר"ה

נקצצין מזונותיו של אדם הוין ממה שמוציא בראשי חדשים ועי' כמס' ביצה מ"ו. ורואים אנו שעכ"פ הוציאו בר"ח הוצאות רבות ושכן הוא רצון ה' ית' להרבות בו תענוג. ואתקש ר"ח למועדים לשמחה דכתיב וכיום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם, ומטעם זה אסור להתענות בר"ח כמו בכל שארי המועדים ושבתות אבל עתה בעונותינו אין אנו נוהגים בהם רק ככל ימי החול ורק במה בעניותינו נוזר את החדש בתפלה ובהלל והי' הטוב ישמחנו כימי קדם בהלל ובשמחה. והיום בעונותינו שהרב בית המקדש ובטלו הקרבנות וגם עיקר מצות קידוש החדש נעדרת ממנו שאף לדעת ר"ס ור"ח אין אנו מקיימין את המצוה כתיקונה מפני העדר רבנים סמוכים שכל זמן שאין לנו ב"ד ורבנים סמוכים מא"י הנה לבר שאין אנו מקיימין את המצוה כתיקונה הנה עוד עבירה יש בה משום שאין אנו רשאים לחשוב את החשבון בלי רבנים סמוכים, והא דאנו סומכין על תיקון ר' הילל הנשיא זה הוא מפני הרחק שעל פי הדין צריך לקדש את החדשים בזמנו ובמועדו דהיינו בכל חדש וחדש כדכתב הרשב"א בסוכה דף מ"ו. ולדעתי אפשר לומר שגם להרמב"ם שסובר שמצוה לקדש ע"פ הראיה ועיקר מצוה היא הראיה והחשבון אשר אנו מחשבין הוא הלמ"מ וגם בזמן הראיה פעמים היו מחשבין החשבון הזה מ"מ החשבון הוא כלל המצוה של החדש הזה והחשבון לא מתולדות המצוה הוא אלא מאבות המצוה. והרמב"ם בקה"ה פ"ה ה"ב כתב וז"ל ודבר זה הוא הלמ"מ שבזמן שיש סנהדרין קובעין ע"פ הראיה ובזמן שאין שם סנהדרין קובעין ע"פ חשבון הזה שאנו מחשבין בו היום

עכ"ל א"כ גם להרמב"ם אסור לנו להשוב היום בחשבון אשר הוא מקובל ממה רבינו ומשה קבל מסיני בלי רבנים סמוכים. ואף שהרמב"ם בה' קה"ח פ"ה הי"ג נזהר והרניש בזה שכתב וו"ל זה שאנו מחשבין בזה"ו כל או"א בעירו ואומרין שר"ח יום פלוני ויו"ט ביום פלוני לא בחשבון שלנו אנו קובעין ולא עליו אנו סומכין שאין מעברין שנים וקובעין הדשים בה"ל ואין אנו סומכין אלא על השבון בני א"י וקביעתם וזה שאנו מחשבין לנלות הרבר בלבד היא כיון שאנו יודעין שעל השבון זה הן סומכין אנו מחשבין לידע יום שקבעו בו בני א"י איזה יום הוא וקביעת בני א"י אותו הוא שיהיה ר"ה או יו"ט לא מפני השבון שאנו מחשבין עכ"ל ואנכי אשמע ולא אבין דהא גם בא"י צריך רבנים סמוכים לחשוב את החשבון ואיך יהשבו גם בני א"י היום בלי רבנים סמוכים ובני חו"ל איך יוכלו לסמוך על בני א"י בשלמא לדעת הרמב"ן וסיעתו דסברי שהחשבון הוא תיקון מרי הלל שפיר שעל רבי הלל אנו סומכין שהוא תיקן לנו השבון טהור ותמידי עד היום ועליו אנו סומכין מפני שהוא היה סמוך מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ואין אנו הוששין מה שהסמיכה בטלה היום ורשאי לנו לחשוב באו"א גם בח"ל בלי רבנים סמוכים, אבל לדעת הרמב"ם והנמשכים אחריו שהחשבון הוא הלמ"מ והחשבון הזה הוא בשארי מצות התורה וכשהתורה אסרה לנו לחשוב בלי רבנים סמוכים א"כ איך אנו מחשבין היום גם בח"ל וגם בא"י בלי רבנים סמוכים ואין לומר שסומכין על משה שהוא היה סמוך שהלא משרע"ה לא תיקן לנו את החשבון

שנהיה ראויים לסמוך עליו כמו דסומכין על הלל אלא שהחשבון הוא הלמ"מ מפי הקב"ה והקב"ה צוה לנו שצריך סמוכים והיום הלא נתבטלה הסמיכה. ונראה לי שאפשר לומר שגם לזה חשש הרמב"ם ולהכי פסק וחדש מדעתו שיכולין אנו היום לעשות רבנים סמוכים בהסכם כל חכמי א"י וכיון לזה החשש כדי לצאת מידי ספק איסור לחשוב חשבון החדשים בלי רבנים סמוכים. ואפשר לומר שגם הרמב"ם סבר שהחשבון שהוא הלמ"מ תיקן לנו רי' הלל הנשיא חשבון תמיד ער היום ועליו אנו סומכין אבל לא משמע כן מלשון הרמב"ם. וכבר כתבתי באות י' בשם הרשב"א שכתב ז"ל וקבלה בידינו שהסדר הזה תקנו הלל בן בנו של רבינו הקדוש אבל לא ידעתי שום מקור לדבר הזה עכ"ל.

כו) והנה הטעם מה דאין סמיכה בח"ל כתב בזה בעל הת"ה בסנהדרין דף י"ד מפני שהסמיכה צריכה שתהיה מקובלת ממש רבינו עצמו ויהושע קבלה ממש ער עת האחרונה ומשה היה מוסמך מהקב"ה והשכינה שרויה עליו ואין השכינה שרויה בח"ל יע"ש ולדעת הרמב"ם בה' בית הבחירה פ"ז שגם היום השכינה שרויה בא"י שהשכינה אינה בטילה וגם היום שרויה בה וקרושת א"י גם היום אינה בטילה לפיכך פסק שיכולין אנו גם היום לעשות רבנים סמוכים בא"י בהסכם כל חכמי א"י אבל לא בחו"ל.

כז) והנה אמרו במס' ר"ה דף כ"א ע"א דרבא הוה ציים תרי יומי ביוהכ"פ משום ספיקא. והקשה בעל ספר ערוך לנר ע"ז איך אפשר לומר דרבא היה מסופק אימתי הוא יוהכ"פ הרי סימן גדול היה לו לפי מה דאמרינן

במס' תענית דף כ"א דאתי ליה שלמא ממתיתבתא דרקיע
בכל מעלי יומא דכפורא. וכתב לתרין שאולי מאותה
מעשה ואילך שהתענה ב' ימים אז ניתן לו שכר זה שלא
להצריכו עוד להתענות ב' ימים. וקשה לי על תירוץ זה
דהא לפי מה דאיתא בירושלמי ערובין פ"ג אין מקבלים
שכר אף שאנו שומרים שני ימים טובים אלא על יום
אחד וכן כתב המנהיג סוף הלכות ר"ה וכן איתא בירושלמי
שבת פ' במה מדליקין. ולי נראה לתרין חדא דלפי פירשי
שם שע"י בת קול אתי ליה שלמא, ואין משניחין בבת
קול בכ"מ כי לא בשמים היא, ובפרט בענין חיוב כרת
מש"ה לא סמך רבא עליו. ועוד נראה לי לומר דרבא
עצמו לא התענה רק להורות לאחרים שאינם יודעים מתי
יחול יהכ"פ ועוד נוכל לומר דגם רבא בעצמו היה מסופק
תמיד אולי בשנה הבאה לא יבא לו עוד שלמא ולכן
התענה בכל שנה שני ימים. ועוד אפשר לומר לפי מה
דאיתא בכתובות דף ס"ג ע"א במעשה דרבא עם בנו שהיה
ביניהם מריבה וקטטה ומתוך המריבה שהיה ביניהם לא
אכלו סעודת ערב יהכ"פ שהמצוה בהאכילה כמו התענית
יע"ש ואולי מן המעשה ההוא ואילך שוב לא היה בא
אליו שלמא. ומפי הרב הנאון מוה' מלביאל נ"י אב"ד דק"ק
לאמוע שמעתי שמצינו שרבא נוף היה כדאיתא בחולין
דף קל"ג ע"א וע"ש ברש"י וא"כ אפשר לומר שכעת
שהיה נוף לא הוי אתי ליה שלמא*.)

כה) והכלל הנה כבר כתבתי שדעת הרמב"ם ואחוזות

(* ע"י בראש הספר במכתב הג' ר' עזריאל הילדסהיימער שליט"א.)

מרעיו היא שעיקר מצות קידוש החדש היא ע"פ הראיה ונס' מבל' הש"ס מתלמוד בבלי וירושלמי ומדרשים מוכח כדבריו שהמצוה לקדש החדש היא בראיה דוקא ולא כדעת ר"ם ור"ח שהמצוה לקדש חדשים הוא החשבון. והרמב"ם כפ"י המשניות במס' ר"ה פ"ב ופ"א דמנחות כתב וז"ל ואני תמה מאדם מכחיש הראות ואומר כי דת היהודים אינה בנויה על ראית הלבנה אלא על החשבון בלבד. והשם יתברך אמר החדש הזה לכם ראש חדשים וגו' ובאה הקבלה האמיתית שהראה לו הקב"ה למשה דמות לבנה ואמר כזה ראה וקדש בו' לא שיסמכו על החשבון בלבד וכו' וסוד העיבור שמסר לו הקב"ה למשה כסיני הוא ענין חשבון שיודעין בו קצת הראיה באמת וכו' עכ"ל. והנה מה שכתב הרמב"ם בקה"ח פ"ה ה"ב וז"ל ודבר זה הלמ"מ שבזמן שיש סנהדרין קובעין ע"פ הראיה ובזמן שאין שם סנהדרין קובעין ע"פ החשבון הוה שאנו מחשבין בו היום וכו' עכ"ל. הנה לא ידעתי באיזה מקום נאמרו הדברים האלו בש"ס ונס' שדבר הזה בעצמו הוא פלא גדול בעיני שאיך תאמר ההלמ"מ על זמן שיבטלו הסנהדרין* והוה כמו שההלכה נאמרה בשינוי זמן העתיד והיכן מצינו באיזה מצוה ממצות התורה שתשתנה לפי הזמן חלילה ובפרט שתעיד ההלכה על זמן ביטול סנהדרין שלא תבא כ"א כשיחטאו ישראל וכסבת החטא איך תשתנה המצוה לבא

(* ועי' בספר ת"י פ"א אות ד' בשם הרמב"ן בנימוקיו שתמה שאיך אפשר לומר שיתקן הלל ויאמר לכשיחרב הבית יעשו פרוזבול ח"ו שלא היה פותח פיו לשטן אע"פ שהם יודעים שיחרב ע"כ וכמו כן קשה לי גם על הלמ"מ איך תאמר ח"ו על זמן ביטול הסנהדרין.

באופן אחר דהיינו ע"פ החשבון ולא ע"פ הראיה. ולפי הנראה הגה לעולם המצות היא לקדש ע"פ הראיה תמיד, רק שעתה בעונותינו שהיא עת הדחק מהסרוך רבנים סמוכים לכך אנו קובעים היום ע"פ החשבון כמו שהיו קובעים פעמים גם בזמן הראיה ע"פ החשבון וכמו שכתבתי כמה פעמים שבעת הדחק שאמרו היינו כשהוא יום המעונן או דלא באו העדים. והנה הרמב"ם בקה"ה פ"א ה"א כתב וז"ל הראה לו הקב"ה למשה במראה הנבואה דמות לבנה ואמר לו כזה ראה וקדש, וראיתי שחכם גדול יתפלא למה הוסיף המלות במראה הנבואה וכתב ע"ז יכול להיות שהראהו להתבונן ברוח הנבואה על לעתיד ברורות הבאים וכונתו בזה כי לקדש חדשים ע"פ הראיה לא באה רק בזמן אנשי כנה"ג בימי עזרא כי מוזמן התורה עד גלות בבל נהגו למנות לחדשי החמה בפשיטות כמו שנהגו במצרים וכשעלה עזרא עם הגולה והעלו עמהם שמות החדשים מבבל או התחילו למנות ללבנה ע"פ תקנת אנשי כנה"ג עכ"ל. ותמה אנכי על חכם גדול כמוהו איך כתב דבר זה, דהא לדעת הרמב"ם הגה עוד משנתנה תורה התחילו לקדש ע"פ הראיה והחשבון שאנו מחשבין היה גם אצל העברים קודם מ"ת מסורה להם מאדם כמו שכתבתי באות י' ומה שייכות הוא לשמות החדשים שהעלה עזרא עם הגולה וזהו לא כדעת ר"ם ולא כדעת ר"ח והכלל העולה מזה הוא שמעת שכתוב בתורה שדבר ה' אל משה החדש הזה התחילו או תיקף למנות ללבנה ומה לי בין מצות החדש הזה לבין מצות אחרות כמו מצות שחיטה מגורה ושקלים שאמרו גם בהם שהראם לו השם למשה

בנבואה והאם במנורה ושקלים ושחיטה נאמר נ"כ שהראהו לו על עתיד לבא? ולא על זמן ההוא מיד? ובמ"ד שמות פ' ט"ו כהוב וו"ל ומתי התחילו ישראל לקדש את החדש הה"ד החדש הזה לכם עכ"ל. ואם מלשון מראה הנבואה שהוסיף הרמב"ם דייק כן הא בפירוש המשנה בר"ה לא כתב לשון זה כלל, ומה שהוסיפו בהלכות הנה נוכל לומר שבנבואה הראה לו הקב"ה למשה את זמנו והודיעו שאז היה המולד של הלבנה מדאמר לו הקב"ה למנות ממנו י"ד ימים לקרבן פסח וט"ו ימים למצות. ועוד נוכל לומר שכיוון ע"פ דעתו במ"ש בקה"ה פ"ה הי"ב שהראה לו הקב"ה למשה במראה הנבואה שבזמן שיש סנהדרין קובעין ע"פ הראיה ובזמן שאין שם סנהדרין קובעין ע"פ החשבון. שע"ז באה הנבואה.

כט) והנה גם היום כאשר בעונותינו בטלו כמה מצות מפני שהקב"ה ההריב את בית מקדשנו ונלינו מארצנו ואין אנו יכולין לא להקריב קרבנות ולא כל שארי מצות התלויות בבנין המקדש וכישיבת הארץ שכלם בטלו, ובב"ז אנו עושין תמיד עכ"פ זכר למקדש באמירת פ' קרבנות וכדומה ביתר המצות ונקוה לישועת ה' שנושב לקיימם בשלמות כאשר יעלה ברצונו שיכנה בית קדשינו האחרון בב"י הנה מכ"ש מצוה זו של קידוש החדש שאינה תלויה כלל בהעדר בנין בית המקדש כשבאמת אנו יכולין לקיים מצוה זו גם היום בראיה כשאין בהמ"ק קיים ולעשות רבנים סמוכים בהסכם כל הכמי א"י כדעת הרמב"ם וסיעתו ומפני מה נבטלה בידים ולא נשתדל בכל כחנו לקיימה כנימים הראשונים מדור דור גם היום, ולא דמי

לשארי המצות שנתבטלו בהעדר בהמ"ק לפי שאין בכחנו לשוב לבנותו מפני מניעות רבות, ועל מה שכתב הרמב"ם שהלכה למ"מ שבזמן שיש סנהדרין קובעין ע"פ הראיה ובזמן שאין שם סנהדרין קובעין ע"פ החשבון שאנו מחשבין בו היום הנה כבר העירותי לעיל דלכאורה הוא דבר נפלא שאיך תאמר ההלכה על זמן העתיד לבא שהוא בעת שיבטלו הסנהדרין חלילה, ועוד אם ההלכה נאמר על זמן העתיד לבא שיבטלו הסנהדרין א"כ למה צריך ב"ד סמוכים כלל להחשבון עצמו כשיוכל להיות גם בלי סנהדרין. ואף שבפסיקתא פ' בא כתב וז"ל לכך נאמר שני פעמים בפסוק לכם לכם, לכם לראיה לקדש. ואם לא, לכם סוד העיבור, הנה זה לא נאמר רק שבשעת הדחק דהיינו בזמן הראיה כשיקרה לפעמים שיהיה כל הזמן מעונן ולא נראית בו הלכנה גם לעשרה ימים אחרי המולד שאז מקדשין ע"פ החשבון כמ"ש לעיל, או באופן כשאין לנו ב"ד קבוע לחקור ולדרוש כמו שכתוב שם בפירוש. אבל מ"מ בזמן שהיכולת בידנו לעשות ב"ד סמוכים ודאי מוטל עלינו לקיים מצוה זו ע"פ הראיה בעיקר דת התורה.

ל) ומצינו שבזמן מהר"ר לוי ק' הביב בררו את הרב ממהר"ר יעקב בי רב ופרשו על רישיה גולתא דדהבא להיות סמוך וראש ישיבה ורב יתקרי הוא וכל אותם אשר יראה בעיניו לסמוך את ידו ולשונו עליהם והיה אם בן הכות הרשע יובא לפניהם ויצוו לשלוחם להכותו כאשר יוכל שאתו ויפטר מידי כרתו עב"ל בקונטרס הסמיכה, והרבה רבנים הסכימו על זאת ועי' בב"י ס"י א' ובס"י רצ"ה שמסכים ג"כ לזה וכתב שם וז"ל ואני ראיתי בטהרת יד

הקדש משארי מהר"מ אלשיך ז"ל שכתב את לשון הסמיכה שהסמיך להרב הקדוש מהרח"ו ז"ל וכתוב בנוה שהיא נסמך ממרן מהר"י קארו ז"ל ובכה זה סמך למהרח"ו ז"ל, ועוד שם הובא בקונטרס הסמיכה וז"ל, גם העיד השלוח בפני קצת מהחכמים שראה שם בירושלם תוכ"ב ספר אהר עתיק שבזמן פלוני בא הכם אהר והסיד לעשות הסמיכה בא"י ונטרפה לו השעה ומעיד אני עלי שמים וארץ שביום שסמכתי ר' מן החברים באותה שעה עצמה כמעט שעבר עלי סכנה קרובה כהיא דר' יהודה בן בבא וברחתי מן הבית ואחר זה הסכים השם על ידי וסמכתי אותם ובעונותי נראה שעדיין מקטרג סמאל בענין אלא שתיל לא עלה בידו כלום ולא יעלה עכ"ל, נראה מהדברים שבאמת רצון ה' לעשות רבנים סמוכים וכמה וכמה עלתה בידם, והב"י בס"י תקע"ה כתב וכי תימא א"כ מאי הביאו הטור וש"ע סדר תעניות כלל כשהוא תלוי בסמוכים, משום דאפשר להיות סמוכים גם בזמנינו כמו שהורו מהר"י בי רב ובית דינו כידוע ומרן ב"י בח"מ סי' רצ"ה מסכים הולך לזה ובשיטת רבו אמרה שהקשה כמ"ש הרא"ש שאמרו ריש פ' המפקיד דנימ האידנא אי אומניה לדינא בא"י דהשתא ליכא סמוכים ותירץ דהשתא נמי אפשר להמציא סמוכים.

לא הכלל העולה מדברינו שודאי אם הסמיכה תהיה קיימת גם היום כפי הדין הנה צריכים אנו לקדש חדשים ולקבוע מועדות ע"פ הראיה לדעת הרמב"ם וסיעתו ואף שהרמב"ם סבר שצריך לקדש ע"פ הראיה בסנהדרין ודעת הרמב"ן שרי גם בסמוכים מ"מ יכולין אנו לפסוק כהרמב"ם

בעיקר הסמיכה וכהרמב"ן בהקביעה ע"פ הראיה כשיש סמוכים דלא תלוי תרוייהו הא בהא ולא סתרי אהדרי וכן דעתם בקונטרס הסמיכה ואף שיש הלוקי דעות בזה, ובפרט שבפירוש המשניות בר"ה פ"ג כתב שיספיק בב"ד ג' לקדש ע"פ ראייה ולא צריך סנהדרין כלל וא"כ יכולין אנו לפסוק הכל כהרמב"ם ועיי' במ"א על ס' המצות להרמב"ם דמסיק שם שגם הרמב"ם מודה דסני בגי' מומחים וגם בח"ל בגדול בחכמה, והנה במשנה כלים פ"א נאמר א"י מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה וכו' ולכאורה לפי ההשקפה הראשונה קשה אמאי לא קחשיב גם המעלה שבה מקדשין ע"פ הראיה וגם שממנה מתחילין בקביעות החדשים והמועדים, וראיתי זאת כמדומה לי בספר דברי חכמים, ולי נראה ליישב שהתנא לא השיב רק אותן הדברים שראוים להיות גם בשאר הארצות כמו העומר והבכורים ושתי הלחם רק דמפני קדושה במה שא"י מקודשת מכל הארצות מביאים רק מא"י, אבל קידוש החדש ע"פ הראיה וקביעות החדשים והמועדים אין שאר הארצות ראויות לכך ולא מטעם קדושה שבה אלא שאין הלבנה נראית כראוי בשאר הארצות אבל בירושלם וא"י שהיא באמצע העולם הנה היא ראויה לכך ולא מפני קדושה יתרה שיש בירושלם וא"י. או שנאמר שהתנא מדייק במ"ש שא"י מקודשת מכל הארצות דהיינו במה שגדל בהארץ כמו העומר וכו' ולא במה שבשמים היא כמו ענין הראיה*.) והיוצא לנו מדברינו שכל זמן שיהיו לנו סמוכים

(* וכמו דחשיב בספרי האזינו, מצות שנתנו להם מן השמים

אנו מחוייבים לקדש את החדש ע"פ הראיה וגם שמחוייבים
אנחנו להשתרל בכל כחינו ולראות לעשות רבנים סמוכים
כדי שתהיה לאל ידינו לקיים המצוה הזאת בראוי. ולדעתי
נראה ברור שאם היינו היום מקרשין את החדש ע"פ
הראיה שוב לא היינו צריכים לשמור שני ימים טובים נס
עתה ואפי" בר"ה כמו בימי קדם ולא שייך להושי ולומר בעת
הזאת הזהרו במנהג אבותיכם ביריכם*). והנה כהיום כאשר
כמעט כל מלוא העולם מיושב חכמים מלאים בדעת ותבונה
וגם שקט ושלוה בין העמים ולא כדורות הראשונים, הרי
אנו יכולין באמת לקדש בירושלם את החדש בזמנו ע"פ
הראיה וברבנים סמוכים כדעת הרמב"ם וסיעתו ולשלוח
דלוגירב לכל ארצות אשר ישכנו בהם ישראל ולקיים
מצות קידוש החדש ע"פ הראיה כדין וכדת התורה וגם סוד
העיבור הנה זה החשבון יהיה מוצנע בידנו לעת הצורך
והרחק כמו בימי קדם שהחשבון והראיה עלו יחד חשבון
החדשים והמועדים בשוה, ומי יתן שדברי יעלו לרצון
לפני ה' ולפני חכמי הדור שבעתה יחשנה ואז יקויים בנו
כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם אמן.

ל(ב) והחינוך במצוה ד' כתב לקדש חדשים ולעבר
שנים בב"ד גדול בהכמה וסמוך בארץ ולקבוע מועדי
השנה ע"פ אותו קידוש שנאמר החדש הזה לכם ראש
חדשים כלומר כשתראו הרושה של לבנה תקבעו לכם ר"ח

עיבור שנים וקביעות חדשים שנאמר והיו לאותות ולמועדים מצות
שנתנו בארץ וכו' וכאן חשיב המצות שהן בארץ.

(* משום דלא מצינו בכל התורה שני ימים טובים רצופים רק

יום אחד.

או אפילו לא תראו מכיון שהיא ראויה להראות ע"פ החשבון המקובל, ונוהגת בכ"מ ובכ"ז שיהיו לנו חכמים סמוכים בתנאים שכתבנו והעובר עליה ולא עשאה אם הוא חכם שראוי לה בטל עשה וענשו גדול מאד שגורם קלקול המועדות. ועכשיו בעונותינו שאין לנו מעברין שנים ע"פ סמוכים אנו סומכים בחשבוננו על החשבון המקובל מר' הלל עכ"ל. משמע מדבריו שהיום שאנו סומכים על חשבון המקובל אין כל חכם מעולם עובר ומבטל עשה זו שכל אחר יכול לומר שאני איני ראוי לכך ויסמוך א"ע על שהיום אנו סומכים על חשבון המקובל מר' הלל. ואני תמה ע"ז דהא המצוה הזאת איננה מוטלת על כל יחיד ויחיד שיוכל כל חכם על פי זה להשמיט את עצמו ולומר שאני איני ראוי לכך ושהיום אנו סומכים על חשבון המקובל רק שמצוה זה מוטלת רק על הצבור להשתדל במצוה הזאת ולראות לעשות סמוכים ולקדש בכל זמן ע"פ הראיה. והחשבון הזה שאנו מחשבין היום אין זה עיקר המצוה רק שזה הוא ע"פ הדחק וגם החשבון עצמו הנה צריך עכ"פ לקדש בזמנו בכל חרש ע"פ ב"ד שהחשבון ג"כ צריך סמוכים אלא שמתוך הדחק אנו סומכים בחשבוננו על החשבון המקובל מר' הלל שהוא קידש בשעתו ומומנו ואילך עד היום, אבל מן הדין צריך קידוש בכל חרש וחרש כמ"ש הרשב"א בסוכה דף מ"ג אבל כ"ז שיש לאל ידינו לקדש ע"פ הראיה בודאי הנה מוטל על כל ישראל לקיים מצוה זו ואם לא ישתדלו לקיימה בטלו עשה זו ואי אפשר לומר בדבר התלוי בצבור שיוכלו להשמיט את עצמם ולומר שהיום אין אנו ראויים לכך מפני שאין היום

רבנים וחכמים גדולים בישראל כימי קדם, כי באמת ישנם גם היום ולא אלמן ישראל מחכמים גדולים בכל דור ודור וחוב הקדוש מוטל עליהם לבלי התרפות בכל מצוה ובפרט במצוה הזאת שצריכים השתדלות רב לקיימה מפני שכוללת כמעט רובי המצות. ואם תשאל שהרי הוא דבר נפלא וחרוש גדול שהרי עברו כמה מאות שנה מאז ועד עתה שהיו חכמים רבים מופלאים בחכמת התורה בארץ הקדושה ובחוצה לארץ ראויים להיות נשיאים ורבנים סמוכים, וגם שהלא בזמן הרי"ף ור"י קארו היו רבנים סמוכים רבים ולא שמענו בכ"ז בשום אחד מהם שרצה לעשות מעשה נורא כזה לקדש חדשים ע"פ הראיה ומכ"ש אנחנו שלא הנענו למדרגתם כלל וכלל. אבל דע לך כי לא מחכמה שאלת על זה ואל תאמר שהימים הראשונים עם רבניהם הגדולים היו טובים מאלה כי הלא גם היום בעניותינו הנה ת"ל יש לנו רבנים גדולים וחכמים בכל ההכמות ות"ל אנו מקיימים כל התורה ויש לנו בכל עיר ועיר כמה מורי הוראה חורה כדין וכדת בהלכות המורות באיסור והיתר ובנישין וקידושין ובדברים שהן נוגעים גם בכריתות ובמיתה ומ"מ אנחנו סומכין עליהם בכ"מ ויפתח בדורו כשמואל בדורו, ולמה נגרע את המצוה הזאת מכל המצות כלם כשיש ביכלתנו לקיים מצוה זו כתיקונה בכל פרטיה.

לג) ואם תשוב עוד לשאל מדוע לא כל ב"ד וב"ד יקדש את החדש ע"פ הראיה במקום אשר הוא. דע כי לא מחכמה שאלת גם על זאת דא"כ יהיו ישראל עושין ב' ימים טובים בשינוי זה מזה האב היום והבן מחר ואחיו

למהרתו וכשאמר הכתוב כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה הנה לכל ישראל צוה המצוה הזאת להיותם צמים ומתענים כלם ביום אהר בשוה ולא שוה יתענה היום וזה למחר והתורה אמרה תורה אחת יהיה לכם ולא חילוק דתות וע"כ בע"כ צריכים אנו למקום מיוחד שבו הלכנה נראית ושהוא רק בא"י קודם לכל המקומות על שא"י היא באמצע העולם ובירושלם במקום הנבחר שהוא טבורו של א"י וכן כתב הריטב"א בחענית שירושלם היא באמצע א"י וע"י במגילה דף ו' וע"י באות כ'. והנה כ"ז לעניינינו אבל לענין שבת איננו כך דאף שבאמת יש חילוק בין היום ולילה לפי רחב מחלקת הארץ וכ"א שובת ע"פ מקומו התם שאני שהתורה אמרה בכל מושבותיכם שהוא תלוי בהמושבות ככ"מ ע"י בספורני פ' אמור ובאה"ה מהגאון מלבי"ם ובת"י ברכות, וכת חוקרי קדמוניות הקרו והראו לדעת שיש חילוק רב בשביתת שבת לפי האקלים ויושבי הארץ והברל רב יש בין יושבי מזרח, ליושבי מערב, דומן שבת לאלו, הוי חול לאלו, ע"י רדב"ז ח"ב סי' ע"ז ובס' דעת הכמה, והנה בספר פ"ד, כתב כי באמת זמן שבת בשמים ממעל הוא בעת אשר הוא שבת בירושלם ולכאורה קשה דהא בפ' כל כתבי אמר יהא חלקי עם מכניסי שבת בטבריא ואמאי לא קאמר נמי עם מכניסי שבת בירושלם וצ"ע. והנה בתורה נאמר ובראשי החדשים והוא לעד שוה חדשיכם ולא אמר ובראשי החדשים והוא לעד שוה החשבון הוא מסור לכם אבל בתמיד נאמר וביום השבת שני כבשים בני שנה ולא אמר שבתכם לפי שהוא דבר טבעי ואיננו ברצונכם לפיכך אינו תלוי בכם. וכן ק"ש

ותפלה ושבת זמנם לפי חילוק הארץ שיושב בה, אבל תיקון הצות הוא לא ישתנה כי הוא תלוי במשמרות דרקיע שהן לפי עת וזמן הצות אשר בנ"ע התחתון שהוא תחת קו השווה שהיום והלילה שוים בו לעולם, ולפיהן יהיה גם תיקון הצות ולכן י"ב שעות אחר הצות היום הוא הצות לילה בשמים ובנ"ע התחתון ועי' בב"י סי' א' סק"ה. והנה בשו"ת ח"י סי' רי"ט כתב ששמע מפי מלומד גדול שאינו בן ברית ראיה לשמור לפי דתם את יום א' שאחר השבת ולקדרשו תחת יום השבת מפני שנתאחרו הימים יום שלם בימי יהושע כשאמר שמש בנבעון דום ונאמר ולא אין לבא כיום תמים, ובעל ח"י שחק עליו ואמר שהוא כלפי לאי שאם זו היא הסיבה הלא יותר יש ראיה לבני התוגרמיים ששוכתים ביום הששי ע"כ. והנה באמת לא אדע ולא אבין סתירת בעל החוות יאיר על דברי החכם המלומד הנ"ל באשר אמר שא"כ היה ראוי להקדים יום השבת שיהיה ביום וא"ו כדעת התוגרמיים, והלא דברי החכם הנ"ל צדקו יחד, באמת כי כאשר נחסר יום אחד מפני שחשבו את שני הימים ליום אחד ארוך א"כ הלא בע"כ יתאחר עד יום שאחריו והוא יום הא' אחר השבת ודברים פשוטים הם, ועי' בפר"א שהמעשה היה ביום ו'. אמנם כ"ז הוא לשיטת משפחות האומות כ"א לפי דתו אבל אנהנו עם בני ישראל הנה עלינו לשמור את השבת כהלכתו מימים ימימה ולבלי השוב את היום שהאיר לנו ע"י הנס ליום אחד עם יום אתמול העבר וגם כשנלחמו ישראל ביום ההוא הנה לא עברו בזה הק באשר הוא מלחמת מצוה ודוחה שבת וכל אשר לא היה במלחמה

הנה באמת שמרו את השבת גם או כאשר לילה כיום האירה להם בידעם כי מעת ה' הוא.

לד) והנה בשבת דף ס"ט ע"ב נאמר היה מהלך בדרך או במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד להד תנא, וחד אמר משמר יום אחד ומונה ששה מר סבר כברייתו של עולם ומר סבר כאדם הראשון, והנה מה שלא נסתפקו בנמרא רק ביום השבת ולא שאלו גם על המועדות כגון שהיה מהלך במדבר והגיע קרוב לימי הפסח בכלות החורף, או שהוא קרוב ליוה"כ בכלות הקיץ ואינו יודע חשבון החדש לחשוב על פיו את המועדות שלא יתחייב באיסור כרת מהמין בפסח ומאכילה ביוה"כ, היאך הוא עושה? וי"ל דאם הוא בקי בקביעה דירחא ורק שאינו יודע בכמה בחדש יצא, הנה או בידו לתפוש באהד מימי ספקו וע"פ השבונו לחשוב ולילול עד שיגיע ליום ט"ו בניסן או לעשרה בתשרי, ואולי יגיע באמת אל היום שיחול בו החשבון האמתי. ואם אינו בקי בקביעה דירחא לכה"פ יחשוב ע"פ הראיה של הלכנה בהרושה במקום שהוא עומד דאף דעיקר הראיה הוא רק בירושלים, הנה הוא דומה לשבת שבמקום שהוא ערב ובקר במקומו שם יחשוב את השבת אע"פ שיתחלקו למקומות שונים.

לד) והנה בשבת ד' קי"ח ע"ב אמרו אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם כל אומה ולשון וכו' ועוד שם אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין וכו', ויש לדקדק בזה דאמאי לענין שלא תשלוט בהם כל אומה ולשון אמרו דסני גם בשבת אחת ובענין

הנאולה צריכים דוקא שתי שבתות, וראיתי דבר מושכל שהובא בס' דברי חכמים בשם ר' שמואל מאהליווער הגאון אב"ד דק"ק ביאליסטאק נ"י דבאמת הוי סני גם בענין הנאולה בשבת אחת ושע"כ אמרו דגם בשבת הראשונה לבד כבר לא היה שולטין בהם כל אומה ולשון אלמלי שמרוה, רק דיש חלוק בין שבת הראשונה לשל אה"כ דבשבת הראשונה שהיו כל ישראל יושבים במקום אחד הנה ממילא שמרו כלם את כל יום האחד בשלמותו, וסני בשבת אחת, אבל אה"כ כשנלינו מארצנו וישראל מפוזרים לכל מרחבי ארץ והתורה כשאמרה בכל מושבותיכם הנה ההיוב על כל או"א לשמור את השבת לפי מקומו באשר הוא שם לפי האקלים שישתנו בו היום והלילה ונמצא שזה משמר היום וזה מחר ואשר לזה הוא הול הנה לזה הוא שבת וא"כ הנה השתי שבתות שלכל יחד כפרט אינו עולה לכל ישראל רק לחשבון שבת אחת בלבד, ע"כ, אבל בירושלמי תענית אמרו גם לענין הנאולה דאלמלי לא שמרו ב"י רק שבת אחת היו נגאלין והק"ע עמד שם ע"ז דהא בבבלי אמרו שתי שבתות דוקא ולפי מ"ש בשם הגאון הנ"ל י"ל דהירושלמי קאי ע"פ האמת דלכל ישראל הוי רק שבת אחת כמ"ש ולא פליגי אהרדן, ועוד נ"ל לומר דהירושלמי לא קאי רק על בני א"י ששם ישמרו כלם את יום השבת האמתי שבירושלם ושם סני באמת בשבת אחת כדאמרן והי הטוב יתן בלבנו לשמור את השבת כהלכתו בכל פרטיו ואז יגאלנו השם נאולה שלמה ותחו בציון עיננו בכ"י אמן.

לו) ומדי דברי בענינים כאלה אמרתי להציע דבר

אחד, וזה הוא, בנ"ל ויקרא כ"ג ד' כתב תקראו אותם מקראי קדש, תערעון יתהון מערעי קדיש, לעד"נ כמ"ש הרמב"ן שהוא מלשון את אשר יקרא אתכם בראשית מ"ט א' כי כל המועדים הם ביום שיערעו שתולין בב"ד ובקביעתם וכמ"ש רד"ל ר"ה כ"ה ע"א אתם ואפילו שונגין אתם ואפילו מודין אתם ואפילו מועטין ולכן לא מצאנו מקרא קדש על השבת מפני שהוא קדוש ועומד ואל תשיבני מהפסוק הסמוך וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש שאפשר בפירושו כמ"ש המהרש"א בה"א ריש יומא והגר"א "ששת ימים" ר"ל ששת ימי המועדים (ב' ימי הפסח יום א' שבועות ויום א' ר"ה ב' ימי הסוכות) תעשה מלאכת אוכל נפש, "וביום השביעי" ר"ל יום הכפורים כל מלאכה לא תעשו ר"ל אפילו מלאכת אוכל נפש, וזה נ"ל ליישב דוחק הר"ת בפסחים ד' ק"ד ע"א תוס' ד"ה בעי למימר למצוא שבע הבדלות בהבדלה יתירה ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת וכו' הלא כבר אמר "בין יום השביעי לששת ימי המעשה" ודחק הר"ת דהיינו חוה"מ ולפי דברי הגאונים הנ"ל כוונתו "ואת יום השביעי" ר"ל יוהכ"פ "מששת ימי המעשה" ר"ל ששת ימי המועדים שמתרים במעשה אוכל נפש הבדלת וקדשת ע"כ. ואני מצאתי בס"ד שמוכרחים אנו לומר שכן היא גם דעת הירושלמי פסחים פ"י הלכה ה' וז"ל כל שכתוב בו מקרא קדש צריך להזכיר בו זמן ע"כ, וא"כ הלא יש להקשות טובא דהא גבי שבת נמי כתיב מקרא קדש וליכא בזה שום מ"ד שיאמרו בו זמן, וכן תמה על זה גם הש"ק שם אבל לפי דברי הגאונים הנ"ל ניחא שפיר שנוכל

לומר שהירושלמי סובר שבשבת לא נאמר מקרא קדש כפשוטו אלא הכונה היא כפי הנאונים הנ"ל.

ל(ז) והנה משה"כ ולמשול ביום ובלילה ראינו בחוש שהיא הממשלה ממש והכח הניתן להם למשול ולפעול בתחתונים לפי השתנות זמנם בקרוב ורחוק הנלגלים מן הארץ, ובהלבנה ניכר שיש בכחה בעצם חרושה לפעול בכל הנעשה בארץ כידוע לכורתי האילנות לבנינים שנודע להם אחרי נסיונות רבות שלא יצלו לכוורתם בזמן שהלבנה בחרושה עד עבור ה' ימים או יותר, ויורדי הים ניכר אין מפליגין בו עד אחר חמשה ימים של חרוש הלבנה ובין נזהרים כל בני אדם מהקזי דם סמוך לחרושה וכמה מלאכות אחרות קטנות וגדולות צריכות שמירה שלא לעשותן בעת שהלבנה מתחדשת עד שאמרו שגם הפשתן שימצא במשדה או בתוך היררה לבשל בעת חרוש הלבנה שהוא לוקה ולא יצלה אחר כן לכל, וכלל ענינים אלה גלויים ונודעים הם לכל וכן גלגל השמש והיררה פועלים בכחם הנאצל עליהם מארון כל הכחות בעולם הישפל לפעול פעולות גדולות גם בנופות בני אדם ובכל שאר מיני בעלי חיים גם בכל הצומח בארץ מן הארוים הגדולים עד העשבים הדקים ודרך כלל בכל דבר שהוא מרי היסודות שהם למטה מהם ותחת ממשלתם וכמו שכתוב בסדר וזאת הברכה וממנד תבואית שמש וממנד גרש ירחים, וכל זה כתב החינוך מצוה ת"ג, וגם נתמנתה הלבנה על החץ ועל שאר מיני הטובה ומכה מלואה מתמלאים המוחים של העצמות וגם מוח הראש, ומתרבה הדם, ומימי הבורות והשיחין ומתנרל הכבד והטחול וכל דבר חי

שהוא דק מתעבה, ונתמנתה גם על הכיעור והחסרון על אשר היא מתחסרת והולכת מחצי הרש וער מולדה ומחסרת ומורקת ומדקת את כל חי המתמלא במלואה, ועוד שבשעת מולדה ובשעת התחלת הסורה היא משחתת הבגדים והמטוה הנטבליים במים והעצים הנכרתים בשעות ההם נבקעים ונרקבים ונשחתים והפירות הנקצרים ונלקטים בשעות ההם נשחתים ונרקבים מהרה וגם הצמר והשער שננוזו בשעות ההם נשחתים ונאכלים מעצמם מהרה, ועוד הובא בס' ע"ל מאמר י"ג, ועל כי בחדושה של לבנה לפעולות אדם יתחדש ענין מיוחד והכל ברבורו של מקום ב"ה ובנורתו ראוי לנו ג"כ לחדש ולהקריב קרבן נוסף על שאר הימים, ולקדש ע"פ הראיה דוקא וזה ג"כ טעם של קדוש לבנה והכל לשמו ב"ה להעיר רוחינו ולקבוע בלבבינו כי כל הידושים המתהוים בעולם מאתו ב"ה הם וכל כחם של הנלגלים לא יצא כ"א מהשם לברוך, והטבע משועבד לתורתנו הקדושה, ועי' ש"כ סי' קפ"ט ס"ק י"ז שכתב דבתולה אע"פ שע"פ טבע כבר גדלה זמן הראוי שלא יהורו בתוליה מ"מ כיון שעיברו ב"ד את החדש כשהטבע הוא משועבד לתורה הנה הוחלש כחה ובתוליה חוזרות וכן מי שנעשה בן י"ג שנה ויום א' שעפ"י טבע הוא חזקה שהביא ב' שערות הנה כשנמלכו ב"ד ועיברו השנה אפילו בדקנהו ומצאנו בו שערות הרי הם שומא ואם כבר אכל חלב ונתחייב השאת או מלקות הוא נפטר מחיובו ע"י עבור ב"ד וכן בן ט' שנים לביאה וכדומה והוא ע"פ הירושלמי יבמות ועי' בשו"ת ח"ס סי' י"ד בא"ח, וכלל זה יהי' בידך שכל מי שמקיים את התורה כראוי

הטבע והמול משועבר אלין, והרמב"ן פ' בחקתי כ"ו י"א כתב כי בהיות ישראל שלמים והם רבים לא יתנהג ענינם בטבע כלל לא בנופש ולא בארצם לא בכללם וגם לא ביחיד מהם עד אמרו שם, כי ברצות השם דרכי איש אין לו עסק ברפואות*). ועיי' בהראב"ע בספרו העבור ובאבודרהם סוף שער התקופות וז"ל ע"כ יאכלו כל מתוק להיות שנתם מתוקה ואני אומר מתוקה שנת העובר את השם בכל רגע, אבל הקדמונים תקנו אלו הדברים להפחיד את הרשעים שייראו מן השם ולא יוסיפו להרשיע עוד וישובו מדרכם ועיי' בפירוש המשניות להרמב"ם בסנהדרין לענין מול, ובאגרת השבת להראב"ע, והכלל כי תמים תהיה עם ה' אלהיך והוא ירפאך — והנה אם נשים חייבות בתפלת מוסף של ר"ח הנה הצליח כתב שפטורים משום מצות עשה שהז"ג ואינו תפלת רחמים ועיי' ע"ז בשו"ת שו"מ סי' נ"ה ובשו"ת עמודי אור, ולדעתי שקריאתן ותפלתן הוא כפרה כמו ההקרבה, ונשים נמי הא בעי כפרה, ובחירושי הארכתי. (לח) ובענין יו"ט שני של גליות, דע דיו"ט ראשון הוא קודש לברו ויו"ט שני הוא חול גמור מן התורה לדין דירעינן בקדו"ר ולזה לבני א"י הוא חול גמור אלא שבני הגולה נוהגין גם את יום השני קודש משני המנהג לכד כמו דשלהו מתם הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם והוא רק מדברי סופרים לפי שבעת שהיו מקדשין

---

*) ועיי' בהראב"ע על פסוק ורפא ירפא שכתב שאין ראוי לסמוך על רופאים במכה שפנים רק במכה שבחזין, ובכתוב כתיב באסא המלך גם בחליו לא דרש את ה' כי אם ברופאים ועיין בט"ז יורה דעה ה' בק"ח.

החדש ע"פ הראיה הנה במקומות הרחוקים שלא היו שלוחי ב"ד מגיעין שם היו עושין מן הספק שני ימים טובים לפי שלא היו יודעין אם נתקדש החדש ביום שלשים או ביום שלשים ואחד ולכן היה מתקנת חכמים שגם עתה יהיו עושין בני הגולה שני ימים טובים כמנהגם אע"פ שעתה אנו סומכין על החשבון, ויום הראשון הוא ודאי קדש ובב' הוא ודאי חול מדין תורה ולזה בני א"י שגם מתחלה לא היו עושין כי אם יום אחד כי השלוחים היו מגיעין ומודיעין להם יום קביעות החדש הנה גם עתה נשארו על מנהגם כי אין בתורה שום מועד שיהי' מקרא קדש שני ימים רצופים רק יום אחד ולזה לגבי מת שוויהו רבנן כחול לעשות בו מלאכה גמורה לצורך המת ואף דבר שאינו מוכרח לו אלא שנהגו לעשותו לו כחול כגון למיגו ליה גלימא ולמיגו ליה אסא ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה הנה יום טוב שני לגבי מת כחול שוויהו רבנן כמו שכתב הרב אלפסי שרק א' דביצה לפי שגם יום טוב שני של ראש השנה גם הוא אינו קודש אלא מפני המנהג אפילו בא"י כמו שכתוב כל זה מבואר להרמב"ם ז"ל פ"ה דה' קדה"ח ואע"פ ששני ימים טובים של ראש השנה הם קדושה אחת זהו להומרא כגון ביצה שנולדה בזה שאסורה בזה משום דלפעמים בזמן בית המקדש היו נוהגין אותו היום קודש ולמהר קדש דהיינו כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה שלא היו מקבלין אותן מן התקנה ואילך מפני מה שאירע פעם אחת שנשתהו העדים לבא ונתקלקלו הלויים בשיר ואף לאחר תקנת ריב"ז שהחזיר הדבר ליושנו אחר החרבן ולקבל עדים כל

היום אפילו הכי ביצה אסורה וכמו שפסק הרי"ף, אבל לומר שיהיו בכלל קדושה אחת גם לקולא כדי להתיר לאפות ולבשל מיום הראשון לצורך יום שני הא לא אפשר דהא מדאורייתא אין יום טוב אלא יום אחד ומפני הספק עושין ב' ימים אף בימים טובים של ראש השנה ואיך יאפה ויבשל מיו"ט לחול שהרי אפשר שהראשון קודש והשני חול, וכל שכן לדין דבקיאינן בקרי"ר שהראשון ודאי קדש והשני ודאי חול אלא שאנו נוהגין שאותו יום קדש ולהומרא נאמר שהוא קדושה אחת משום דשלהו מתם הוהרו במנהג אבותיכם בירכס, ובצפת הנה כתב הב"י סי' תצ"ו סק"ח מירושלמי ר"ה פ"ב ה"א ראייה שמוכח דבצפת היו עושין יום אחד, וצפת היא עיר בגליל שקורין גם עתה בשמה צפת, ופסוק הוא בשופטים יושבי צפת — ועיר יפו הסמוכה לעיר קדשנו ירושלם יש להסתפק שמא לא היו שלוחין הולכין שם מצד שהיו הירוס בדרך או שהיו העכו"ם מונעין אותם, וע"י תוס' הניגה ר' כ"ה ובס' פרי ארמה. וכמה רבנים קרמונים שהיו דרים ביפו והיו עושים יום טוב אחר לברך מכל זה הוא מורה שהיו יודעים שהשלוחים היו הולכים ליפו ואין מעכבם והוחזקו לעשות יום אחד ככל א"י.

למ) והנה בשו"ת שו"מ סימן פ"ה מ"ח, בשם ספר קדושת יו"ט שהוא מיוסד על ענין שרבו המתפרצים להרוס ענין יו"ט שני של גליות באמרם כי כל הטעם הוא משום דלא בקיאינן בקרי"ר ועכשיו כ"ע יודעים הקביעות בלוחות ולמה נאסר להם יו"ט שני שהוא רב ההפסד שעכשיו שמשתמשים בהטעליגראף ובאיוונכאן וכיום אחד

נוכל לבא למקום רחוק א"כ ירבה בזה ההפסד וע"ז אמרו חכמי מנשובא שישאלו פי חכמי הדור והנה הרב הנדול אבד"ק קארפו מה"ו ישראל משה חזון יסד ע"ז קונטרס ארוך בזה ונדפס בווען להשיב עליהם ותורף דבריו הוא דאף בזמן הזה הנודע עפ"י חשבון הקביעות הנה חז"ל עשו את יו"ט שני כמו שהיה קודם שנודע לנו הקביעות והיה אז ספק כמו כן עתה יש לו דין ספק ומטעם דשמא יבאו לקלוקלא.

(מ) ובירושלמי ערובין פ"ג ה"ט וז"ל ר' בא ר' חייה בשם ר' יוחנן בני אמי נחרו בי ונוי מי גרם לי להיות נוטרה את הכרמים על שם כרמי שלי לא נטרתי מי גרם לי להיות משמרת שני ימים בסוריא על שלא שמרתי יום אחד בארץ סבורה הייתי שאני מקבלת שכר על שנים ואיני מקבלת שכר אלא על אחת מי גרם לי להפריש שתי חלות בסוריא על שלא הפרשתי חלה אחת בארץ סבורה הייתי שאני מקבלת שכר על שתיים ואיני מקבלת שכר אלא על אחת ר' יוחנן קרי עליהון גם אני נתתי להם הוקים לא טובים, ר"א אזל לאנסנדריא ואטעינן לולבין בשוכתא שמעו ר' מימור מן מי יכיל להון ר"א בכל שתא, ר"י משלח כתיב להון אע"פ שכתבו לכם סדרי מועדות אל תשנו מנהג אבותיכם נוהי נפש עכ"ל. וס' המנהיג מרבינו אברהם ב"ר נתן הירחי ז"ל בסוף ה' ר"ה כתב אף שאנו שומרים שני ימים טובים אין מקבלים שכר אלא על יום אחד מהירושלמי הנ"ל*.)

(* ועיין במכתב הגאון מו"ה ר' עזריאל הילדעסהיימער שליט"א בראש הספר.

והנה מ"ע לשמוח ברנלים שנאמר ושמחת בהגך ובזמן
שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בכשר שנאמר וזבחת
שלמים ונז' ועכשיו אין שמחה אלא בייך שנאמר וייך
ישמה לבב אנוש ואמרו עוד כמה משמחין אנשים בראוי
להם בייך ונשים בראוי להם בבגדים נאים ונוהגת מצוה
זו לענין השמחה בכ"מ ובכ"ז ובכל המועדים כתיב בהדיא
בתורה שמחה לבד בהג הפסח דלא כתיב בו שמחה כלל
ובס' יראים כתב שהוקשו כל המועדים זה לזה כדרי' יונה
בשבועות פ"ב ועי' בט"א חגיגה, ויליף פסח משאר
המועדים לשמחה, והא דלא כתיב שמחה בפסח בפירוש
י"ל לפי שעיקר המצוה הוא בשמחת תורה ובפסח עוד
לא ניתנה התורה, וביו"ט האחרון של חג כתיב והיית אך
שמה ודרשו שבא לרבות לילי יו"ט האחרון משום
ששמיני עצרת לא נזכר בפ' הזאת, והנר"א כתב לרבות
ליל יום האחרון משום שלמחרתו נמרת מצות לולב
ולערב נמרת מצות סוכה ולא נשארה רק מצות שמחה,
זבוח נתיישב מה שתמה בעל ס' "פשטים ופרושים" מרבינו
יעקב מווינא ו"ל והא אכין ורקין מיעוטיין הם ורבינו
בעצמו מיישב וז"ל שם לא קא מרבי לה אלא מיתורא
דקרא שכבר צוה על השמחה ושמחת בחניך. ועי' שם
מה שכתבתי, "באלפי מנשה" הנוספות להס' הנ"ל. והנה
מה שאנו שומרים את יו"ט שני בכל המועדים אף שאין
אנו מקבלים שכר אלא על יום אחד בלבד הוא מפני דוהו
ענשו על שלא שמרו יום האחד בארץ כתיקונו ואין זה
אלא תשלומין לעונשו וכן פירש הק"ע בירושלמי הנוכר
באות זה וא"כ לפ"ז הנה כשעיקר השמחה אינו באמת

רק ביום אחד ומ"מ הנה בפסח מהוייבוס אנו עב"פ לשמור את יו"ט שני מפני איסור אכילת המין ובסוכות נקיים גם את יו"ט שני במצות סוכה וגם ביו"ט שני של שבועות נקיימו כאשר אנו שמחין בו לפי שבחג השבועות ניתנה התורה וכן ביו"ט שני של ר"ה נקיימו ג"כ בתקיעת שופר אבל ביום השני של שמיני עצרת דעיקר שמירת החג אינו רק במצות שמחה בלבד כדכתיב והיית אך שמח דמצות סוכה ולולב כבר אולי להו ולא נשארה רק מצות שמחה בלבד א"כ במה אנו שומחין ביו"ט שני של שמיני עצרת כשאין אנו מקבלין שכר על יו"ט שני וא"כ שמחה זו מה היא עושה, ונראה לי לפי זה דאפשר שלזה הטעם אנו קוראין את יו"ט שני של שמיני עצרת בשם שמחת תורה להורות שאנו שמחין בשמחת התורה וגם שאז מסיימין את התורה. והשמחה של יו"ט שני של עצרת דומה לשמחת יו"ט שני של שבועות שביו"ט שני של שבועות עיקר השמחה הוא משום שניתנה בו התורה והשמחה של יו"ט שני של שמיני עצרת הוא מפני דמסיימין בו את התורה, ושמעתי כמה פעמים מפי הרב הגאון ר' שמואל מאהליווער אב"ד דק"ק ביאליסטאק שליט"א טעמים הרבה למה נקרא יו"ט שני של עצרת בשם שמחת תורה והנראה לי כתבתי.

מא) והנה מירושלמי הנ"ל באות מי מוכח דאף שנכתב סדר המוערות מכל מקום לא ישנו אותם, ר"ל אפילו שאנו ידעין בקד"ר מ"מ לא ישנו ממנהג אבותיכם בידכם שחול עשו להיו"ט שני כאשר היה קודם שנודע לנו הקביעות, א"כ לשוא עמלו התנאים הנ"ל באות ל"ט

כשרבו המתפרצים להרוס את כל ענין יו"ט שני של
 גליות באמרם אחרי כי שכל הטעם מיו"ט שני הוא משום
 דלא בקיאין בקרי"ר, ועכשיו הא כ"ע יודעים הקביעות
 בלוחות הנרפסים בכ"מ ע"פ החשבון המקובל ולמה נאסר
 להם יו"ט שני, דהא גם בראשונה היו רואים את כל אלה
 דהיינו הבקיאות בקרי"ר, וטענות התנאים הנזכר באות ל"ט
 ואפ"ה לא חשו לזה, וא"כ הנה אחר שנהגו אבותינו
 ואבות אבותינו כן מי יוכל לבטל מנהגם, ושני ימים
 טובים של ראש השנה משמע מירושלמי ערובין פ"ג ה"ט
 שהן מתקנת נביאים הראשונים וכן כתב המנהיג סוף ה'
 ר"ה, ועיי' בשו"ת נב"י סי' קי"ג שכתב שלא היו נוהגין
 קודש בקרית ספר ביו"ט שני של ר"ה בומן שהיו מקדשים
 ע"פ הראיה, ועיי' בשו"ת ח"ס סי' י"ד כתב שבעת שהיו
 ישראל שרויין על אדמתם גם ראש השנה לא היו משמרים
 אלא יום אחד וצ"ע בהירושלמי הנ"ל שכתב שיו"ט שני
 של ר"ה הוא מתקנת נביאים הראשונים, אבל בכ"ז הנה
 כהיום דאף שאנחנו נפוצים בארבע כנפות הארץ בכל
 זאת הנה כאשר כל העולם מיושב עתה ברעת ותבונה
 והדרכים גם הם ישר ילכו במסלת הברול וע"פ הדלוגי
 רב, והרי אנו יכולין עתה גם ביום אחד להודיע בכל
 התבל מה שנעשה בירושלם א"כ בשנוכה א"ה לקדש
 ע"פ הראיה שוב לא נצטרך לעשות מעתה שני ימים
 טובים אפ"י ביו"ט שני של ר"ה. ולא נוקק לחכות בזה
 על ביאת המשיח כאשר גם היום נוכל לקדש בראיה
 ע"פ ב"ד סמוכים שיכולים אנו לעשותם גם עתה וכמו
 שהארכנו בזה.

ת"ת ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מב) והנה גם ביום הכפורים מצינו שהמוראים התענו שני ימים משום ספק רק דמשום סכנה לא החמירו זה לכל אדם, וכן משמע מירושלמי ר"ה פ"א ה"ד וז"ל אבוה דר' שמואל בר רב יצחק חש על גרמיה וצם תרין יומין אפסק כרוכה ודמך ע"כ — וראינו שגם בזמן האמוראים חשו לסכנת נפשות ובפרט בדרותינו לפיכך לא החמירוהו על כל אדם, ועלה עתה ברעיוני הספק אם רשאי אדם להתענות שני ימים של יוהכ"פ ולהכניס את עצמו בספק סכנת נפשות בענין הזה, ולפי השקפה ראשונה נראה לי שיותר מטעם הפשוט מפני שמצינו שגם האמוראים הכניסו עצמם לסכנה זו כמו אבוה דר' שמואל הנ"ל וכן רבא צם תרין יומין כדמצינו במס' ר"ה, והנה לפי פירוש הפ"מ בירושלמי הנ"ל וז"ל דאבוה דר' שמואל בר רב יצחק הוא רב יצחק גופיה שחשש ע"ע וצם תרין יומין ואפסק כרוכה ודמך ועל שהכניס עצמו לסכנה מספק לא הזכירו שמו להדיא ואמרו אבוה דר' שמואל בר רב יצחק ע"כ. א"כ לפי פירוש זה משמע שהירושלמי סבר שאין אדם רשאי להכניס את עצמו בסכנה זאת גם להתענות תרין יומין, מדלא הזכירו שמו להדיא מטעם שהכניס עצמו לסכנה מספק, אבל לא נראה לי כן דהא רבא צם תרין יומין, והפירוש בירושלמי נראה לי כמו שפירש רש"י בחולין ד' ל"ה אי אבוה דבר אבורם זהו אבורם עצמו ומכירין היו את הבן ולא את האב והיו קורין אותו על שם בנו שעשו את בנו סימן לו, וה"נ כן.

מג) הנה כבר כתבתי באות י' שדעת הפסיקתא וכן מפורש בפרקי דר"א, שהחשבון שאנו מחשבין בו היום

הוא עוד מסור לנו מאדם הראשון, ואדם לנה ונה מסרו לשם ושם ליעקב אבינו ויעקב אבינו לקהת וקהת לעמרם ועד היום הזה הוא מסור לחכמי ישראל לקדש בו הדשים. ואיך היה אופן מנין השנה והחדשים אצל העברים קודם מ"ה, נראה שהיה להם ההשבון הזה שנמסרו לעמרם, ולא כן דעת האברבנאל בפרשה בא רק שישראל במצרים היו נוהגים בחדשי המצריים או חדשי כשדיים שהיו אז עם אברהם באור כשדים וחדשי המצריים וחדשי כשדיים משונים זה מזה בחדשי השנה. ובחשבון הימים קודם מ"ה, כתב הגאון ההפלאה בספר המקנה שהלילה הולך אחר היום, ולפי זה קודם מ"ה שמרו יום השבת והלילה הבא אחריו ולא הלילה שעבר כי יום הראשון לא השלים עד בקר יום שני, והנה דעה זו הובא בהרא"ע פ' בשלה וכתב שהיא דעת חסרי אמונה שהשתבשו בזה, והוא דוחה בשתי ידים ולפי הנראה מהפסיקתא הג"ל משמע שגם בחשבון היום הי' היום הולך אחר הלילה גם קודם מ"ה, והנה הפנים יפות פ' נח כתב דאזהרה דיום ולילה לא ישבותו היא רק שלא יהיו שובתים כל היום ולילה שלאחריו, ולפי"ז כתב בתשובת רע"א בס"י קכ"א בהשמטות דא"צ למחות לשפחות מלשבות בשבת כיון דעושין מלאכה בע"ש ובמ"ש אבל אם אמרינן שגם קודם מ"ה היום הולך אחר הלילה ושמרו קודם מ"ה את השבת הלילה והיום שלאחריו ממילא האזהרה דלא ישבותו ג"כ שלא יהיו שובתים כל הלילה והיום שלאחריו, ועוד דהא אפילו לדעת האומרים שהלילה הולך אחר היום שעבר וקודם מ"ה שמרו את יום השבת מהתחלת היום והלילה הבא אחריו ולא הלילה

שעבר כי יום הראשון לא נשלם עד בקר יום שני. אבל הלא בע"כ הנה משנתנה התורה ונתחדשה ההלכה לישראל שמחויבים בני ישראל לשמור את השבת באופן שהלילה שעבר ילך אחר יום הבא כמנהגנו עתה א"כ י"ל שבוה גם לבן נח נתחדשה ההלכה הזאת התלויה רק בישראל, ואזרה דיום ולילה ממילא גם לדירהו הוי נמי יום ולילה שעבר כמו שהוא לישראל, רהא עיקר האיסור לב"ג דלא ישבתו הוא רק מטעם קדושת השבת שאסור לו לשבות ביום השבת שלישראל א"כ אין חלוק בזה של ישראל לב"ג ובכל זמן שישראל הוא מצוה לגבי ב"ג הוי איסור ולשניהם הלילה קודם ליום באופן אחר.

(מד) וע"פ הדברים האמורים בספרי מעט הכמות הזה הנה העירותי בצדק לברר את כלל גדול הוה שעיקר מצות קדוש החדש היא ע"פ הראיה, והתחלת זמנה הלא מפורש הוא כחורה, שהיה עוד בהיותם במצרים בצאתם, כאשר נאמר להם אז ע"פ הגבורה מפי משה ואהרן במצוה ראשונה החדש הוה לכם, והיתה שמורה בישראל לדור דור גם אחר חורבן הבית, וכפי מה שנמצא בתלמוד ראינו, שלא נפסקה גם בימי אב"י ורבא, שגם הם היו מקרשים ע"פ הראיה, והנה הרמב"ם בה' קדוש החדש כתב בזה"ל מאימתי התחילו כל ישראל לחשוב כחשבון זה, (ר"ל ולא לקדש ע"פ הראיה) הוא מסוף חכמי הגמרא, ושם בה' קדוש החדש פ"ה הלכה ג' כתב ג"כ דהקביעות ע"פ הראיה הי' עד ימי אב"י ורבא, ולא נאמר שם מלת ולא יותר, כמו ששנה בזה בעל הצל"ח, וגם הגאון ר' שלמה זלמן ז"ל, שדבריו מובאים בס' תולדות

אדם, והפליאו בזה להקשות על הרמב"ם דהא מצינו דגם בימי רב אשי היו מניחים עירוב ע"פ תנאי בביצה ד' ו', אע"פ שבימיהם כבר בטלה הראיה כפי דברי הרמב"ם ז"ל שלא נמשכה כ"א עד ימי אביו ורבא ולא יותר, וכבר היו סומכים בימי רב אשי על החשבון. והוא פלא על הרמב"ם שכתב בה' יו"ט, דבימי החשבון אין שום תנאי, ולדעתו הנה מלשונו הזהב נראה כמ"ש בזה"ל מאימתי התחילו כל ישראל לחשוב בחשבון זה הוא מסוף חכמי הגמרא שהסיף, הנה ידוע הוא שהוא היה בימי רבינא ורב אשי בעלי חתימת התלמוד, ושע"פ זה הנה נאמר שכונתו הוא, שבימיהם התחילו כל ישראל לחשוב בחשבון זה. ומלת ולא יותר לא נמצא גם היום בדפוס שכרמב"ם ז"ל, והם עצמם הוסיפו בכונתם שהפ"י הוא ולא יותר*). ובאל"ה רבה בסימ' רמ"ב כתב דבימי ר' חייא לא היו מקדשין ע"פ הראיה ובר"ה ד' כ"ה א"ל ר' לרי חייא ז"ל לעין טב לקדשה, והגמ"י ריש מנילה כתב דטעם רבנן שסברי דלא כר"ע דאין קורין אותה אלא בומנה שאין מקדשין ע"פ הראיה יע"ש.

מה) והנה בביצה דף ד' ע"ב קאמר והשתא דידעינן בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי ומתריץ הנמרא משום דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם בידכם זימנין דנזרו נזירה ואתי לקלקולי פירש"י אשר הנזירה קאי על בני חו"ל והנזירה בעצמה היא אשר יבטלו מת"ת וישתכח חשבון ידיעת סוד העיבור ואתו לעשות חדש חסר במקום

(* ועיי' באות ד' בשם שערי השמים כשבטלה הסמיכה בסוף חכמי הגמרא עמדו זקני הדור וכו'.

שראו היה להיות מלא וכן בהיפך אולי יעשו חדש מלא במקום שראוי היה להיות חסר. ויש להקשות הדא אם כי הגזירה יהיה משום כיטול תורה למה נפקי בני א"י מהכלל ופן ואולי יכול להיות היו גם עליהם גזירה זו ועוד כבר מובטחנו מהשי"ת כי לא תשתכח תורה מישראל, ועוד אם נעיין בדקדוק החשבון לא יצא לנו לפי זה התיקון של ב' ימים והוא אינו תיקון כלל לפי פירשיי שמוכיר ב' האופנים אם שיחסרו או שימלאו בטעותם א"כ אם יעשו בד"מ חדש אדר או אייר או אלול מלא מל' יום אשר ראוי היה לפי החשבון להיות חסר נמצא שלפי חשבונם יתאחרו להם יום ראשון של פסח או של שבועות או של ר"ה וסוכות ביום אחד מכפי שראוי להיות עפ"י חשבון האמת (וכן עד היום הזה לפי חשבון סוד העיבור שבידינו לעולם חדשים אלו הם חסרים כי אנחנו בקיאים בחשבון) והם יעשו אותם מלאים א"כ במה נתקן הדבר שיעשו שני ימים יו"ט סוף סוף יום ראשון אשר ראוי היה לו להיות יו"ט לא יקדישו אותו בקדושת יו"ט כי לפי חשבונם יום ההוא ערב יו"ט ויאכלו חמץ ביום א' של פסח ואף אם יוסיפו עוד כמה וכמה ימים לא ימצאו תועלת לתיקון זאת כי בגלל אשר עברו את חדש אדר להיות ל' יום אשר מן הראוי היה להיות רק כ"ט יום יבא להם יום ראשון של פסח ביום ט"ז לניסן מטעם איחור יום האחד וא"כ במה נתקן הדבר אשר למחר יהיה ג"כ יו"ט שהוא לפי חשבון האמת יום ג' לפסח ויום הראשון נשאר על מקומו חול כבראשונה וכן הדין בחג השבועות וכל המועדים, וכן הקשה בס' עתים לבינה.

ונראה לי ליישב, דהנה בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה היה שלוחין יוצאין ומודיעין מתי קידשו ב"ד ר"ח ובמקום שהשלוחין מגיעין עושין רק יום אחד יו"ט ובמקום שאין השלוחין מגיעין עבדינן שני ימים טובים משום ספיקא. ואחר כן עמד הלל הנשיא האחרון בנו של רבי יהודה הנשיא בן בנו של רבינו הקדוש ותקן לנו חשבון שבידינו וראה שהסמיכה מתמעטת והיא מתבטלת מישראל ועמד הוא ובית דינו ויסד זה החשבון המסור בידינו עתה וקדש כל חדשים ועבר כל השנים על פי החשבון הזה וברם זכור אותו האיש לטוב שאלמלא הוא בטלו המועדות ור"ח מישראל שהרי גורת הכתוב היא שאין שום קביעת המועדים מסור לנו ולא קדוש החדשים רק שב"ד עצמם יקדשום והב"ד צריכים להיות מומחין וסמוכין ואפילו אנו יודעים קביעות הירח, הנה תלוי רק בהם וכדאמרינן ב"ה אשר תקראו אתם אפילו שונגין ואפילו מוידין אין לי מועדות אלא אלו ואע"פ שאין מקדשין מועדות ור"ח אלא במועדם שאני הכא דהוי שעת הדחק שיתבטלו כל המועדות ושורת הדין לקדש חדשים זה אחר זה בשעת הדחק כדאיתא בסנהדרין בפ"ק הלכך אחר שנתיישב זה החשבון שבידינו הרי כל ישראל יודעין קביעות הירח והיינו דאמרינן דהשתא דידיעין בקביעא דירחא וי"ל שבני חוצה לארץ דהיינו במקום שאין השלוחין מגיעין היו מקדשין ע"פ החשבון המסור להם ובני א"י ובכל המקומות שהשלוחין מגיעין היו מקדשין ע"פ הראיה כל חדש במועדם כדת התורה כהנ"ל והשתא פריך הנמרא בני חוצה לארץ דידיעין בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי

יומי ומתריץ הנמרא משום דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם ומנין דנורו גזירה ואתי לקלקולי, פי' כפי פרש"י שישתכח חשבון ידיעת סוד העיבור מחמת גזירת ביטול ת"ת וא"כ שוב יחזרו בני חו"ל ככתחלה לבני א"י ולצפות תמיד אחר שלוחין להודיע להם מתי קידשו ב"ד את החדש ע"פ הראיה ולבני חו"ל תמיד השלוחין אין מניעין להם ועשו לעולם שני ימים טובים הילכך גם עתה אע"פ דידיעין בקביעא דירחא שלחו הזהרו במנהג אבותיכם וגם שאתי לקלקולי וכן איתא בירושלמי ערובין פ"ג ה"ט ר' יוסי משלח כתיב להון אע"פ שכתבו לכם סדרי מועדות אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש. והנה חכם אחד כתב לי ליישב זו"ל ובאמת שנה ברואה שרש"י לא הזכיר באמת רק לדונמא שיחליפו חדש אחד ממלא לחסר או להפך ויהיה הטעות או ביום ראשון או ביום אחרון של פסח אבל כשיעשו שני ימים יו"ט א"כ לא יחשבו שום חדש לחסר וישפטום למלאים וכאלו היה גם ר"ח שני ימים תמיד שאין נ"מ ביניהם רק יום אחד ודי להם בתקון שני ימים של יו"ט תמיד בהוספת יום אחד עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו ואולי הם דברי טעם. והנה לדעת הגר"ם והגר"ח שלא היו ב"ד בימים הראשונים נזקקים לראיה אלא כדי לגלות הדבר לפני צדוק ובייתום שהיו טוענין על מדת זמן החדש והתקינו ראית הלבנה אבל עיקר המצוה הוא החשבון המסור לנו ממש רבינו כדכתבתי כמה פעמים א"כ לדעתם בני חו"ל למה יעשו כלל שני ימים טובים ולמה להם כלל לשלוחים ומדוע לא יעשו תמיד ע"פ החשבון אלא ודאי מוכח מכאן שהראיה היא

עיקר המצוה כדכתבתי כמה פעמים וכדכתיב החדש הזה כזה ראה וקדש והסיבה שהיום בטלה הראיה הטעם לפי שבטלו הסמיכה אבל גם כשנעשה היום רבנים סמוכים בהסכם כל חכמי א"י כרעת הרמב"ם וסיעתו ודאי מצוה גם היום לקדש החדש ע"פ הראיה כרת התורה*).

(*) וגם השתא ידענין בקביעא דירחא למה עבדין תרי יומי כלל לרעת ר"ס ור"ח לפי שכל ענין הראיה היה רק כדי לגלות הדבר לפני צדוק ובייתוס א"כ השתא דלא חיישינן לזה החשש וגם ידענין בקביעא דירחא א"כ למה לנו כלל לעשות שני ימים טובים. וגם יש להביא ראיה להיפך מרקאמר הגמרא השתא ידענין בקביעא דירחא וכו' משמע שכל הטעם דהיו בני חו"ל עושין שני ימים הוא מטעם דלא היו אז יודעין בקדו"ר וגם היום אע"פ שבקיאון בקדו"ר אנו עושין שני ימים מטעם מנהג וגם שמא אתי לקלול ולפי זה ראיה לרעת ר"ס ור"ח שהענין הראיה היה רק להלכה ולא למעשה דאם הראיה עיקר המצוה מאי פריך הגמרא השתא וכו' הא כבר כתבתי דגם בזמן הראיה הוה ידענין בקדו"ר ומ"מ בני חו"ל עשו שני ימים טובים מטעם שלא יגיעו להם השלוחים ואמאי לא פריך הגמרא יותר השתא מדוע אין אנו מקדשין ע"פ הראיה ושוב לא צריך לעשות שני ימים טובים אלא משמע שהשני ימים טובים שעשו בני גולה היה רק משום דלא היו בקיאון בקדו"ר אבל בירושלם שהוא מקום הכ"ד והם ידעו בקדו"ר היו עושין לעולם יום אחר ואפשר לומר שגם בחו"ל אפי' מי שבקי אז בקדו"ר צריך לעשות שני ימים משום גזירה דכל בני חו"ל שלא היו בקיאון בקדו"ר וגם השלוחים לא היו מגיעים להודיע להם הקביעה ע"פ החשבון וצריך הבקי בקדו"ר הדר בחו"ל לשמור שני ימים כמו בן א"י שבא לחו"ל. משום גזרה דכל בני חו"ל דלא ידענין בקדו"ר וכמו בן עתה ומראיה לא זכר הגמרא כלל כאן. ובאופן אחר י"ל מדרא חיישינן לגזרה משום ביטול תורה על בני א"י כמו על בני חו"ל משמע ודאי שבני א"י יש להם עצה נכונה לקדש ע"פ הראיה ולא שייך

(מו) ובהשלמת ספרנו זה הנה אמרתי לעורך בזה
 עוד דקדוק אחר. שלכאורה הוא ראיה לדעת הגאונים ר'
 סעדי' ורבינו חננאל ז"ל והוא מה שאמרו במס' תענית
 שעשו יו"ט בט"ו באב מפני שכלו בו מתי מדבר בשנת
 המ', ופי' רש"י דתניא כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר
 וגו' וכיון שראו כך תמהו ואמרו שמא טעינו בהשבון
 החודש חזרו ושכבו בקבריהן בלילות עד ליל ט"ו, כיון
 שראו שנתמלא הלבנה בט"ו ולא מת אחר מהם ידעו
 שחשבון החדש מכוון. וכבר נשלמו המ' שנה של גזרה
 ע"כ, ולפי' הנה לכאורה יש ראיה לזה לשיטת הגאונים
 ר"ס ור"ח שגם בזמן היותם במדבר לא קדשו אז ע"פ
 ראיה כ"א על פי חשבון, דאל"כ הלא לא הי' להם להוש
 לשום טעות כשקדשוהו משה וישראל ע"פ הראיה וצ"ע
 בזה*), ועוד הנה כבר דברנו בזה שגם לפי דעת ר"ס
 ור"ח הנה נאמר שגם לקבוע החדש ע"פ חשבון צריך
 סמוכים לקדש על פיהם כל חודש בזמנו, וכמו שגם
 הרשב"א מביאו בסוכה ד' מ"ו וכמו שהם עצמם סוברים
 כן ורק שהיום שאין לנו סמוכים לקדש על פיהם כל
 חדש אנו סומכין בהכרח על תקנת ר' הלל שתקן את
 החשבון בזמנו גם לדורות עולם כשיהי' ע"פ הכרח לסמוך
 עליו, אבל כשיש לנו סמוכין, הנה גם כשמקדשין ע"פ
 חשבון לא היינו עושים שני יו"ט, ומה שאנחנו עושים
 בזה שכחה וזה לאות שהמצוה הוא ע"פ הראיה כדי שלא יבטלו
 המועדות.

(* ויש לדחות ראיה זו דלעולם אמרינן שהמצוה הוא ע"פ
 הראיה אלא שבמדבר הי' שעת הרחק ואז היו מקדשין ע"פ החשבון
 כדכתבתי באות כ"א — לכן אין להוכיח מהכא כלל.

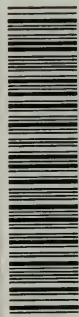
היום שני ימים הוא ממעם שאין לנו סמוכין בזה"ו וכמ"ש בספרנו זה בסימנים הקודמים, די באר. והנה בכלל כבר הקדמתי לדבר בזה כי חלילה לא נכנסתי בענינים כאלה להעמיק שאלה בהלכה למעשה ולומר קבלו דעתי חלילה, ועלינו להחזיק עתה במנהגנו אשר כל ישראל יחזיקו בו מדורות עולמים. ואשר הוא בל"ס רצון ד' וסוד ד' ליראיו ומנהג ישראל תורה היא*), ולא באתי הפעם כ"א לעורר את נפשי ונפשות האנשים אשר כנילי לבא אל חקר ענינים כאלה, ולפתוח פתח בדבר הסתום אשר כל אדם חוו בו מראש וכל אנוש יביט מרחוק ולא נגשש כעורים קיר באשר עיני כל ישראל נשואות אליו גם בהיותם עתה בגולה הולכים חשכים ואין נוהג לנו וגם כאשר נקה ליום אחרון כי קרובה ישועתנו לבא וצדקתנו להגלות ואז נחזה עולם ברור גם בספק הזה אשר חכמי ישראל חלוקים בזה כפי שזרנו ד' על ידי אליהו זכור לטוב שיתיר כל הספיקות הכמוסים וסתומים גם מימות התנאים והאמורים ואז נלך כלנו לאור ד' ויקויים בנו משאלותינו בכל חדש שיקבין נדחינו מדי כנפות הארץ חברים כל ישראל לקדש ע"פ הראיה כימי קדם ותחזו בציון עיננו אמן כן יאמר ד'.

(* ועיין בהראב"ע בס' העבור שכתב שטוב לכל ישראל במזרח ובמערב ובצפון ובדרום קובעים מועדיהם ותעניותיהם כיום אחד בחשבון המסור בירינו מאבותינו הלמ"מ שנעשה כן בגלותינו ע"כ נראה שדעתו כדעת הרמב"ם בקה"ח ס"ה ה"ב וע"י באות כ"ט.

3 1761 07962890 5

